

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— francoi

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA.
Strada Zrinyi N-rul 1/a

INSERȚIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se in-
napolază.

ROMÂNUL

Zece milioane de maghiari.

Arad, 23 Noemvrie.

Fiindcă vremurile sunt grele, concetățenii noștri maghiari au nevoie de consolație. Vremurile sunt grele sau, după expresia consacrată, „nori negri acopăr orizontul”, atât din cauza luptelor naționale interne, cari nu merg tocmai după placul celui mai ortodox șovinism, cât și din cauza situației critice externe. Iar consolația — „raza de lumină a speranței” în mijlocul acestei situații turburi și tenebroase — o face să strălucească, în ochii dornici și recunoscători, d. Vargha Gyula, directorul prea învățat al serviciului statistic al țării.

D. Vargha Gyula trâmbează adevărată minunată veste, că recensământul din 1910 a găsit, pe teritoriul țărilor Coroanei ungare zece milioane și cincizeci de mii de maghiari și mai bine de douăsprezece milioane știutori ai limbii maghiare.

Iată și amănunte: Acu două sute de ani, abia erau un milion de maghiari; acu o sută de ani, două milioane și jumătate; în 1850, sub absolutism, recensământul a arătat 5 milioane; numărătoarea din 1880 a dat 6.450.000 de maghiari; cea din 1890 a arătat sporirea maghiarimei la 7.420.000; cea din 1900 la 8.640.000; — în sfârșit aceasta din 1910 arată sau găsește 10.050.000.

Găsește nu e rău zis, — fiindcă această sporire, cu adevărat iepurească, ca să fie găsită trebuia într'adevăr să fie căutată. Și astfel dar, trebuie să zicem că, în împrejurările acestea turburi, grele, critice, consolația

s'a oferit maghiarilor, și ea de sigur are s'o primească, sub formă nui artificiu de statistică.

Artificiu, de sigur — după vorba aceea care zice că statistica este știință cu care se poate dovedi orice. D. Vargha Gyula, ascultător de curentul șovinist și suflător în țara aceasta, a voit să dovedească sporul iepuresc al nației maghiare, și l-a dovedit, adevărat — l-a găsit. Cifra de 10 milioane i-a zâmbit, iar ca să-i dea o vopsea mai mult de verosimilitate, i-a adăugat și un raic supliment, neglijabil, de 50.000...

Nu zicem, o nu! — că ar fi la mijloc vr'o falsificare de cifre. Artificiu adevărat și falsificare nu e tocmai-tocmai acelaș lucru. De pildă: numărătoarea nu se face, în Ungaria, după naționalitatea omului; în mulțimea de rubrici a statisticii nu există și una care să ne arate anume acest lucru: *naționalitatea* căreia aparține fiecare cetățean al acestei țări poliglote. E numai o rubrică a limbii pe care o vorbește, — și deci dacă un milion de ovrei vorbesc ungurește, ei vor fi socotiți, bineînțeles, printre cei mai neaoși maghiari. D. Vargha Gyula nu poate face altfel, căci rubricile rigide îl silesc la astfel de concluzii. Tot așa mulțimea celor îndoielnici, de jumătate maghiarizați, etc., și în sfârșit *toți surdomulii*, cari nu vorbesc nici o limbă, dar fiindcă trăiesc pe pământ maghiar, mănâncă pâine maghiară și respiră aier maghiar, trebuie să fie socotiți printre maghiari cu toții și ei.

Artificiul statisticii — artificiu ei crescând, din deceniu în deceniu apare însă și mai bine când ne aruncăm privirea asupra unei alte socoteli ce face d. Vargha Gyula,

— și cu care, tocmai, d-sa ar vrea să evidențieze încă și mai eclatant puterea de sporire a neamului maghiar. Așa cum se întâmplă tuturor acelor cari vor să dovedească *prea mult*, i se întâmplă adevărat și dlui director prea învățat al serviciului statistic al țării: — Rezultatele, zice d-sa, sunt cu atât mai favorabile pentru maghiarime, cu cât din sporul total de 1.550.000 de suflete din ultimii zece ani revin pentru maghiari 1.360.000, — iar pentru celelalte naționalități numai: 160.000 pentru români, 40.000 pentru ruteni, 30.000 pentru sârbi și croați, 70.000 de alte limbi (migrați), — iar numărul nemților a scăzut chiar, cu 80.000 și al slovacilor cu 50.000...

Ba, vom zice noi, rezultatele acestea sunt cu atât mai nefavorabile pentru... sinceritatea statisticii, cu cât ele arată în chip mai mult decât evident că sporul de maghiari găsit nu poate să fie *natural*. Maghiarii nu imigrează de nicăieri, din contră, emigrează destui; pe de altă parte neam mai prolific decât slavii sau românii *nu* sunt maghiarii, — acesta e un fapt ce se poate stabili foarte ușor căci rasele acestea mai trăiesc și în altă parte și energia lor vitală nu poate fi mai mică de o parte decât de alta a unor sau altor granițe... Afară numai dacă maghiarii nu vor recunoaște că ei fac traiul celorlalte naționalități atât de mizerabil, încât le reduc, storc dintr'ânșii însași vitalitatea de neam, dovedită de ei între alte hotare.

Dar chiar așa, sporul acela exorbitant al maghiarilor față de al celorlalte naționalități, din cari unele *scad* chiar, e cu neputință să se esplice altfel decât, după cum am zis, prin artificii de statistică.

Teatrul la Indieni.

(După Paul de Saint Victor.)

De Corneliu Moldovanu.

I.

Reverie și misticism — iată trăsăturile generale ale acestui popor care s'a stins din cauza religiei. Nici un îndemn la acțiune, nici un imbold la luptă. Pentru Indieni viața e o pedeapsă — moartea o fericire. Lumea nu-i de cât un teatru iluzoriu, în care ființele — variații fugitive ale aceleiași substanțe, revin neconținut ca să sufere și să moară sub miile de forme ale metamorfozei. Nemicul stăpânește totul; adormirea e binele suprem. Aceia ce nu se pare că vedem, nu-i decât un vis al eterului, din care toate isvorăsc și în care toate se vor sfârși. Existența e un vis rău, un joc al aparențelor efemere care se întâlnesc și se frământă în imobilitatea neantului. Numai neantul e puternic și etern.

De aceea India n'are istorie — spune Paul de Saint Victor — totul la ei a trecut în legendă, s'a prefăcut în poveste. Zbuciumările lor prin veacuri, războaiele, cucerite ori schimbările regiilor n'au rămas însemnate în sufletul poporului, — au trecut ca o adiere, s'au preschimbat în mituri.

Astfel într'a veșniciei noapte pururea adâncă, Avem clipa, avem raza care tot mai ține încă...

Cum s'o stinge, totul piere ca o umbră 'n întinerie,
Căci e vis al neînțelegerii universul cel chimeric...

Marele nostru Eminescu era un adânc cunoscător al filozofiei budiste, pe care o adoptase drept religia cugetării lui.

Dar însăși natura solului indian îndreptățește o astfel de religie și filozofie. Totul acolo e exaltat și aprins. Cerul e veșnic tulbure și rămân ca după un incendiu; nisipul pustiului arde, iar atmosfera ferbinte tremură. Vegetația e sălbatică, parfumul florilor ucide, iar umbrele copacilor atrag trăsnetele. Fiarele cele mai periculoase mișună: pantera mușcă, șearpele otrăvește iar înțepătura unei insecte îngheață sângele... Dar pădurile lor seculare și bălțile cari seamănă numai moartea prin epidemii înspăimântătoare. Aci e patria ciumei...

Firește că pe un astfel de pământ, viața e o nefericire, iar moartea un bine suprem. Și indienii în toate scrierile lor au poetizat moartea.

Poezia lor e mistică și tristă; datează de câteva mii de ani. Teatrul lor e fericit și straniu, fiind mult mai nou.

Cel mai de seamă poet dramatic al lor — Kalidasa — e contemporan cu Virgiliu.

Fără ordine și fără simetrie, drama indiană e miraculoasă și eterică, petrecându-se mai mult în nouri decât pe pământ. O piesă poate avea unul sau cincisprezece acte, iar decorul e după

imprejurări, cerul, pământul sau neantul. Personajii sunt zei, regi, oameni, animale sau monștri. Într'o clipită ei străbat sute de klm, fără a părăsi scena. Dispar la un semn și apar ca fantomele. Un erou, acoperit cu un văl, rămâne nevăzut pentru anumite personaje, și evident pentru altele. Vorbește și i se răspunde, fără ca ceilalți artiști să aibă voie să-l asculte.

Fiecare pasiune are o incarnație și o culoare. Bunăoară, bucuria e albă; groaza neagră; desgustul — albastru deschis; vitejia — vânătă; iubirea — roz; furia — roșie; etc. Pentru fiecare pasiune ce se reprezintă, eroul va trebui să păzească culoarea respectivă.

Teatrul indian e poliglot. Unii eroi — zeii și nobilii — vorbesc limba sfântă; sclavii limba populară, străinii vorbesc limba lor, dialectală sau arhaică, iar neguțătorii pot vorbi mai multe limbi. Spectatorii n'au voie să înțeleagă din piesă decât partea convenită castei lor. Sclavii și norodul n'are voie să priceapă atunci când vorbește un zeu sau un preot, după cum nobilii și fetele divine nu catadicsesc a înțelege rolurile neguțătorilor sau ale săracilor.

Artiștii sunt câte odată chiar și ventrilocii, iar versul în care sunt scrise piesele, poate fi când numai de câteva silabe, când chilometric.

Eroii n'au nici o realitate; subiectele sunt

Va fi făcut, nu zicem altfel, oarecari progrese și maghiarizarea. În ce ne privește pe noi românii, tot bine că ni se recunoaște un spor, macar și de 160 de mii. Căci chiar dacă și printre noi maghiarizarea ar face cuceriri, totuși se arată că sporirea firească a neamului nostru covârșește totuși, și regulat, acele cuceriri. Or ce ar face d. Vargha Gyula, statistica d-sale găsește — adecă arată de astădată — și lucrul acesta.

Vom mai zice deocamdată numai un singur cuvânt în ce privește consolația sau iluziile ce-și fac concetățenii noștri maghiari, de pe urma progreselor maghiarizării, chiar dacă acestea ar fi reale și nu numai pe hârtie: — Așa după cum s'au maghiarizat sau se maghiarizează crâmpetele de ici și colo dintre naționalitățile nemaghiare, tot atât de ușor, ba încă și mai ușor, ele se pot dezmaghiariza, când dreptatea ar aduce cu sine alte vremuri și situații. Cât pentru concetățenii noștri ovrei, ei vorbesc ungurește azi, după cum ieri vorbeau nemțește, iar mâine vor vorbi cine știe cum, — credem în-a că în fundul inimei lor, și spre cinstea lor fie zis, au rămas, rămân și vor rămâne tot ovrei...

Toate aceste reflecții vor picura poate ceva amărăciune în „consolația” oferită de d. Vargha Gyula maghiarimii mâhnite... Regretăm, dar dragostea și cultul adevărului ne-a silit, pe noi, să le facem.

Inchiderea delegațiilor. Ieri și-au terminat lucrările din sesiunea actuală delegațiile întrunite în Budapesta. Despre mersul sedințelor de ieri ale delegației ungare am raportat în numărul trecut. Delegațiunea austriacă a ținut ieri la amiază o scurtă sedință. Delegatul Coch spune că nu e nevoie ca delegațiunea austriacă să fie convocată în Budapesta, cu mult mai consult ar fi dacă s'ar întruni în capitala uneia sau alteia dintre provinciile austriace. Ministrul Bilinski mulțumește delegației pentru munca ce a depus în sesiunea ce se încheie și spune că hotărârile aduse le va prezenta în cel mai scurt timp M. Sale monarhului spre sancționare. Delegatul Hruban mulțumește președintelui pentru felul cum a condus delegațiile. În cuvântul cont. Merveldt președintele delegației aus-

triace și exprimându-și speranța într'un viitor mai bun și mai liniștit roagă pe Atotputernic să țină încă mulți ani în deplină sănătate pe bătrânul suveran spre fericirea poporului care le stăpânește.

* Camera ungară
Sedințele camerei ungară. Cu aceasta vor se va întruni Luni dimineața bălcu în fața parincepe iarăși comedii, dar mi înarmați până în lamentului: poliști, ziziție vociferând și indigninți, deputați dintru va urma înainte „munnându-se, iar încă națională a fătului lui ca”, adevărată parlamentul ungar de astăzi. Tisza, care e

Lege românească — legea unguerească.

V.

Zice — d. Szabó Jenő, că în ținuturile românești s'ar fi încuibat în biserică, direcțiunea exagerat naționalistă. — Asta hotărât o tăgăduim. Durere, că nici naționalismul cumpătat și firesc nu se mai ține.

Naționalismul exagerat e șovinism, iar șovinismul nu e însușire românească. Biserica românească, — atât cea gr. cat. cât și cea gr. or. — cinstește și respectă simțul național, e drept; dar iubirea de neam și de limbă e un sentiment natural, înăscut omului, consacrat de legea lui Hristos. Și Mântuitorul Isus, că a fost Dumnezeu, nu numai om, a avut acest sentiment de iubire a neamului său, și a plâns de milă și de durere, văzând, că neamul său ales, nu-L ascultă și nu primește învățăturile Lui. Iar apostolii au fost înzestrați cu darul limbilor, în mod supranatural, pentru ca să poată propovădui fieștecărui „în limba mamei sale” măririile lui Dumnezeu.

Acesta e naționalismul cel curat, evangelic, creștinesc și firesc; acest sentiment îl cunoaște și-l cinstește și biserica românească.

Șovinismul însă, naționalismul exagerat, orb și exclusivist, care face atâtea pustiiri în această țeară, îl detestă, nu numai biserica românească, ci tot românul adevărat, dela opinică până la Vlădică.

ata însă, cum și-a propus d. Jenő, reprezentantul episcopiei maghiare să resoalve de fapt aceasta „problemă” care recunoaște că e cea mai grea.

Nu de mult, — tocmai când orașul bria a hotărât să nu deie sălaş nouei copii maghiare, ilustrul Magnat Szabó a trimis o scrisoare ziarului „Bud. Hír” organul *per eminentiam* al șovinismului maghiar. În scrisoarea aceasta de asemenea se descoper lucruri interesante.

„Se știe în deobște — zice Sz. J. — la început însuși guvernul a fost designat bișinul ca reședință a nouei episcopii grațolice, dar atunci cercurile hotărâtoare orașului au dat răspuns negativ.

„În timpul din urmă nu noi (adece noi, guvernul”. Red. R.) am recercat Dobrișinul, ci orașul însuși s'a arătat gata la jertfă pentru cazul, dacă Hajdudorogul fi potrivit ca loc, designat prin bule de reședință episcopicească.”

Va să zică nu civișii unșuroși din Dobrișin s'au oferit a da loc de reședință episcopiei. — întru început — ci însuși guvernul, se vede la insistința matadorului J., a recercat spre acest scop cercurile șenești din Dobrișin. Acestea nu s'au dispuse, dar se vede, că cu încetul gata a preparat spiritele le-a deschis mare patriotică, ce o are episcopia, și ce și-o ar câștiga astfel pentru maghiarizare vestitul oraș de pe post atunci Dobrișinenii s'au schimbat. Ori calvini încăpăținați ar fi, când au arătat „magyar vallás” și de „magyarositate” mai ales că au văzut, că înșiși fruntașii pii lor bisericesti salută pentru întărirea și maghiare, — atunci s'au încălzit cetățenii ai Dobrișinului, și s'au arătat la orice jertfă...

A intervenit însă într'aceea jalnică patriotică confesională și înfiorându-se ei de marea perspectivă, ce s'a deschis episcopiei, de a fi ea creatoare adevărată unguerești, puntea între calvinismul, și între catolicismul, prea riguros, regândit, și s'au retras.

fără vre-o acțiune și piesele fără unitate. — Totul e vis și feerie — umbre și fantome.

*

Două sentimente inspiră mai ales teatrul indian — dragostea și admirația naturii.

Teatrul indian e numai lumini de lună, cîr-pit de paseri, șopot de isvoare și freamăt de codri. Felurite animale își amestecă strigătele ca o orchestră: tipete de panteră, șuerări de șerpi și behări de căprioară. Chiar plantele și stâncele își trimit glas, munții și văile își trimit ecoul, căpătând însuflețire în vers. Stilul e metaforic, bogat în comparații și în alegorii. Fel de fel de pietre scumpe, flori și aromate contribuie la strălucirea ritmului; nici o pudoare în expresie nici un înconjur în rostirea adevărului.

Dar pe lângă sentimentul naturii, dragostea palpita neînfrănată și caldă în inspirația indică.

E atâta rafinare în iubire încât unele scene pot sta alătura de paginile nemuritoare ale lui Shakespeare, prin exuberanța de poezie și spiritul de analiză profundă și etern omenescă.

Aceste două sentimente — al naturii și al iubirii, pe care teatrul european le-a cunoscut atât de târziu, se întâlnesc cu o măiestrie fără seamăn în capodopera lui Kalidassa, pe care noi o putem admira în traducerea lui Coșbuc: **S a c o n t a l a.**

II.

Natura și iubirea în teatrul indian.

Singurul popor din Orient care a avut spectacole de teatru, după toate normele teatrului de astăzi, sunt Indienii. E o mare asemănare între stilul înfloritor și metaforic în care sunt scrise operele indiene, și exuberanța de imagini și comparații care face din Cântarea Cântărilor cea mai clară și mai artistică operă ebraică. Toate florile și aromele parfumează versetele, felurite metaluri și pietre scumpe își adaugă strălucirea la ritmul molatic și dulce al poeziei lui Solomon. Comparațiile cele mai plastice, metaforele cele mai senzuale; nici o pudoare în expresie, nici un înconjur în rostirea adevărului.

Multi scriitori cu reputație universală s'au inspirat din Cântarea Cântărilor: Ed. Rostand, Cavallotti, Jean Lorrain, Pierre Louis, precum și ciudatul poet englez Swinburne, ori Oscar Wilde, autorul „Salomeei”, au recurs direct la acest izvor de poezie înflăcărată și pătimasă, descoperit în Biblie.

Teatrul grec și roman a fost străin de sentimentul naturii. Nicăiri nu se cântă pentru natură. În nici o tragedie greacă nu se face apologia lunii, a nopții ori a stelelor. Foarte târziu, Ovidiu, cel mai rafinat poet latin, își aduce aminte de „tristissima noctis imago”, iar Virgiliu,

urmărește dragostea pribeagului Aeneas: *mică silentia lunae...*

Tot astfel, clasicii francezi, Corneille și Racine, n'au fost pătrunși în operele lor de sentimentul naturii, care e un sentiment modern și esențial.

Natura apare foarte târziu în literatură, cel dintâi care predică cultul ei e Jean-Jacques Rousseau; Chateaubriand cântă natura în operele sale.

*

Cu totul altfel se petrec lucrurile la greci. Cultul și adorația naturii e cea dintâi grădă. Fiecare floare are cuvânt, fiecare stea are nume, fântânile și izvoarele capătă glas și ratură lor. Totul e însuflețit și mistice, spiritual, eteric și sublim, adie în întregul poetică a Indienilor.

Astăzi abia, după douăzeci și cinci de ani, Maeterlinck, cel mai mare poet modern, vine să realizeze în literatură, ceea ce grecii au cunoscut de mult. De aceea, e o mare înrudire între *Viata albinelor*, în *florile* sau *Paserea albastră*, și poezia a *Vedelor* indice.

Tot asemeni, iubirea, acest sentiment superior care apare odată cu civilizația, e de curind primit ca izvor direct de inspirație dramatică. Dacă se întâlnește rare ori în poezia grecă, nu-i niciodată sentimentul fatal al operei dramatice, fiind reprezentat mult ca o *divinitate*, decât ca o *putere*.

Insuși Episcopul calvinesc, Balthazar de Dobrițin, care la început a fost cel mai prizig intru a lauda și saluta noua consolidare a maghiarimei, s'a pus în frunța reacțiunii, și — Dobriținul și-a retras ofertul generos, și a abzis de a găzdui între zidurile sale pe purtătorul noii *legi ungurești*.

Mai târziu am văzut, că cercuri și mai largi ale calvinilor au luat poziție contra noii episcopii, protestând în adunarea lor reprezentativă, ca să se creieze și susțină din banii statului noua episcopie gr. cat.

Dar se vedem acum, oare ce intențiuni va fi avut Sz. J. ori guvernul, — căci cam *una* sunt — cu episcopia maghiară în Dobrițin, unde cum se știe, se pregătește și înființarea unei universități.

Ne-o spune d. Sz. J. în scrisoarea pomenită mai sus, publicată în „Bud. Hirlap” (nr. 257 dela 31 Oct. 1912).

„Eu, din parte-mi, regret un lucru: că și un făt al meu, născut — mort, a avut rol în hotărîrea luată de adunarea orașului Dobrițin: anume ideea mea, că dacă Dobriținul ar fi de fapt reședința episcopiei, atunci ar fi potrivit a aduce în legătură cu universitatea creșterea elevului tânăr. Anume ar trebui să se înființeze în universitate și o facultate teologică gr.-cat. iar internatului clericilor tineri ar trebui să i se dea caracter central, ca să poată fi primiți și clericii altor dieceze gr.-catolice.

„Aceasta era o idee născută moartă: dar restul ei era foarte limpede.

„Eu totdeauna am fost de convingerea, că *prietenia maghiaro-română*, pe care politicienii noștri de multe ori o discută, ar trebui începută nu cu *Români gr.-or.*, ci cu *Români gr.-cat.*”

Iată cum iese cuiul patriotic din sacul episcopiei maghiare la Dobrițin!

Va să zică e clar, că guvernul a voit să așeze episcopia în Dobrițin.

E clar, că voința aceasta e în legătură cu universitatea cea nouă de acolo, și cu planurile mari, ce se leagă de această episcopie a *legii ungurești*.

E clar, că în noua universitate se intenționa înființarea unei facultăți teologice gr. catolice, în legătură cu un seminar central,

în care să se trimită tineri din *toate* diecezele gr. cat. și, firește, din diecezele românești.

E clar, că toate acestea urmăreau un scop politic, maghiar și maghiarisător, înainte de toate creșterea clerului gr. catolic în spirit *mai patriotic*, adecă mai maghiaron.

Și în fine e clar, că și acest scop era socotit numai ca un mijloc, pentru un alt scop și mai mare: *realizarea prieteniei româno-maghiare*, pe care s'au socotit unii, să o înceapă odată cu românii gr. catolici, că cu cei gr. or. — adecă cu Mangra — înzădar au început'o.

Iată cât se lărgeste orizontul episcopiei maghiare, și numai după aceste desvăliri, întâmplătoare, cari ni-le face un matador al mișcării, ca d. Szabó Jenő. Dar dacă am putea ști toate planurile, și am cunoaște toate dosarele, și am putea privi și după culisele inscenării!

Atunci poate mi s'ar deschide și nouă ochii, și am înțelege multe, cari nu le înțelegem, și am privi în altă lumină multe lucruri, cari azi ni-se par numai enigmatice.

Am înțelege poate, că un guvern care știe să se vâre în Vatican, pe „*cale lăturalnică*” — cum zice Szabó J. — și înființează post de preot pe lângă ambasada austro-ungară din Roma, și trimite la acest post un preot rom. cat. — născut rutean din Ungaria, — a cărui exclusivă chemare a fost a prepara succesul episcopiei maghiare; — că un guvern, care acceptază drept limbă liturgică limba veche grecească, spre a apărea cât mai ortodox liturgic — pe când de fapt urmarește ridicarea limbei maghiare la înălțimea altarului și maghiarisarea, parțială și înceată, a liturghiei române și slave, un astfel de guvern unde nu va ști să se „vâre” pe ori ce cale, și câte nu va ști esopera, dacă nu află în fața sa bărbați, cari să stea drepti și să vorbească sincer și bărbătește!

Dar cumcă nu are episcopia aceasta scopuri mari *numai pentru noi*, ci și pentru alții, în deosebi cum am zis pentru calvini, și catolicii latini, asta se poate deduce din mai multe fapte.

Se știe, că mulți episcopi rom. cat. în sufletul lor au fost contrari acestei episcopii, ba unii din ei au trimis și la Roma scrisori în acest sens — dar prea târziu, *post festa*.

Iar în ce privește pe calvini, le-am văzut schimbarea opiniilor — în curs de o jumătate an. Am văzut schimbarea atitudinii orașului Dobrițin.

Aceasta opoziție se completează printr'o nouă atitudine.

Acum, în 19 Nov. s'a ținut în Dobrițin adunarea reformatorilor de dincolo de Tisa.

Președintele, contele Degenfeld, în cuvântul său de deschidere a spus și următoarele:

„În legătură cu chestiunea universității doresc să mai amintesc și aceea, că *nouă ne-a făcut mare îngrijare*, când a venit vorba ca reședința episcopiei gr.-cat. să fie în Dobrițin. Firește, unde se ridică o episcopie, se se ridică și o teologie, un seminar, și astfel era tare aproape ideea, ca facultatea teologică să o împreune cu universitatea.

„Chestiunea, ce e drept, s'a rezolvat *deocamdată*, intru cât orașul Dobrițin a denegat orice contribuție pentru episcopia gr.-cat., cu toate acestea, *trebuie să stăm la pândă*, pentru că nu țin, că lucrul ar fi isprăvit pe deplin...”

În urma acestor serioase îngrijorări presidiale, s'a ridicat imediat un protopop, Sulyok István, și a făcut propunere concretă, în care a pus mai multe condiții pentru fiitoare universitate, cari dacă nu s'ar împlini *să se retragă* și ofertul ce l'au făcut pentru universitate, și-asta urmează de sine — să se facă în Dobrițin o universitate confesională, reformată, calvină. Intre condițiile prinse în propunere este și aceasta:

„...în universitatea din Dobrițin să nu se poată înființa facultate teologică, decât numai reformată” (Bud. Hirlap Nr. 274).

Propunerea aceasta a fost primită, după discuție largă, de întregă adunarea.

Iată cum se completează informațiile una cu alta, și cum se confirmă toate bănuielele și supozițiile, ce le-am formulat la începutul acestor reflexii.

ca la Greci se confundă cu viața însăși, și rare ori lua o formă vădită, rare ori se ridica la *poziția* pasiunii, pentru a governa ființele.

După cum astăzi teatrul francez aproape are alt inspirator decât iubirea, tot așa în teatrul indian e izvorul exclusiv al poezilor dramatice.

Ei cântă și plâng această simțire nestatornică și dulce, socotind-o ca o pasiune omenească, și nu ca o forță divină, cum o tălmăceau autorii greci. Și prin acest punct, Indienii stau alături de noi modernii, deoarece literatura lor a cunoscut înfloriri de sentimente pe cari Europa le-a câștigat foarte târziu.

Se găsește în *Sakontala* pagini de o atât de subtilă și inspirată poezie, încât pot sta alături de *Scena balconului* din *Romeo și Julietta* ori de *Rolla* alui A. de Musset.

Rînd pe rînd, *Shakespeare*, *Lafontaine*, *Goethe*, *Schopenhauer* și *Leconte de Lisle* au cules miera poeziei în grădina magică a lui Kalidasa, ori în alegoriile mistice ale poetului *Pantchatantra*.

Weber susține că teatrul indian s'a născut prin imitația tragicilor greci, dar afirmarea nu e dovedită, și pare neîntemeiată, cu toate că istoria, povestind domnia lui *Alexandru Cel Mare*, aminteste că acest genial general a fost întovărășit în expediția sa, de *actori* și *actrițe*.

Deosebirea fundamentală de inspirație, dintre aceste două literaturi, înlătură ori ce dis-

cutie, ținând seamă și de condițiunile geografice în cari s'au dezvoltat cele două civilizații, indică și greacă.

*Sakontala**) e o dramă — un amestec de țierie și basm — în 7 acte. Acțiunea se petrece în palatul regelui și în codru, iar ultimul act, în *cer*. Personagiile piesei sunt: regi, sihastri, ministri, preoți, zei și animale.

Un rege bătrîn, obosit de tron s'a retras în codru ca să moară ca sihastru, sărac și singuratec. Copii n'avea. Zeii, înspăimântați de austeritatea și puterea lui, i-au trimis bătrînului detronat de bunăvoie, o tentație, pe frumoasa fecioară *Menaca*, după cum lui *Boof* în *Biblie*, i-au trimis pe *Kuth* din *Erimadeth*.

Din dragostea lor se naște *Sakontala*, pe care o crește, după moartea tatălui, în pustie bătrînul *Camva*.

Regele *Dușanta*, obosit și el de tron, pleacă în pădure să vâneze și să viseze; ca să nu rămâie țara fără rege, trimite în locu-i pe *Vidusaca*, un fel de nebun, care primește tronul cu oarecare mâhnire.

*Nebunule! Alcargă pe-un sarbed tron de rege!
Lăsați-mă pe mine în codri fără fund,
Cu dragostea în suflet departe să m'ascund
În molcomul repaos al liniștii...*

*) *Sakontala*, traducere în versuri de G. Coșbuc, Ed. Sfetea,

Regele *Dușanta* urmărind o gazelă, dă cu ochii de *Sakontala*, a cărei frumusețe e fără seamăn, deși e investimântată în haine sărace.

Sakontala:

*Acest tufiș de amra cu foile lui, pare
Un om, ce vrea să-mi spuie pe-ascuns o taină mare,*

*Nu vezi? El par'că face cu mânu semn în vânt
Cum e cuprinsă amra de ederă! Ei sânt
Ca doi iubiți. Mireasă e edera, și mire
E amra: Ea se naltă frumoasă și subțire,
Și brațele ei gingașe pe mire îl cuprind...*

Citez câteva versuri din scena de dragoste, (finalul actului al III).

Regele:

*...Acum e bine. Să-ți spun ce m'am gândit.
Odată luna plină din ceruri a fugit
Știi unde ?*

Sakontala:

Nu știu. Unde?

Regele:

Ce-mi dai să-ți spun eu unde...

Sakontala:

Dar spune 'ntâi!

Regele:

La tine, pe brațele rotunde...

Sakontala (cochetă):

*Nu seamăn eu cu luna! Dar vântul e mișel,
Din florile de nufăr ia pulbere cu el,
Și-mi bate 'n ochi... Mi-e poate și fața colbită?*

„Este mișcarea noastră teatrală un lux?”

(Conferență ținută în ziua de 5/18 Noembrie 1912 la prima ședință a „Societății pentru fond de teatru român”, în Brașov.)

De Dr. Horia P.-Petrescu.

(Continuare și fine).

Ați cetit poate, doamnelor și domnilor, rapoartele scrise de curând de dnii Dr. Onisifor Ghibu, Dr. I. Matei și Dr. G. Oprean despre învățătoria română din diferitele ținuturi ale noastre. Nu vi s'a strâns inima de jale când ați constatat că nu se află întreaga învățătoria la nivelul dorit de sufletele noastre? N'ați tresărit de durere când ați cetit despre înconștiența multora din învățătorii din Sălajiu, a oamenilor, cari ar *trebui* să conducă poporul?

Imi plec capul cu respect în fața tuturor învățătorilor români cu dragoste față de neamul lor, a învățătorilor *conștii* de importanța chemării lor în mijlocul poporului românesc și nu voiesc să comit nedreptatea de a generaliza niste greșeli parțiale, ale unora și altora. Ceeace pretinde dl Onisifor Ghibu în activitatea extra-scolară a învățătorilor români, sprijinirea reprezentățiilor teatrale sătești, cred că este un desiderat foarte firesc. Învățătorul român îndeamnă prin aceasta pe sătenii români să aibă dragoste de carte românească. Acolo, unde se joacă românește, crește încrederea în paterile naționale. Chiar și numai faptul că se adună atâtea zeci și zeci, dacă nu sute de români, ca să asculte vorba românească, este multămător din punct de vedere național.

E vorba acum ca ferestrele localelor unde se joacă teatru să se deschidă, să intre aer sănătos, care să întărească pieptul, să se pornească o mișcare concentrică bine lămurită, pentru ca toate manifestațiile acestea să fie o falangă culturală încheșată.

Mulți vor zice: esti prea idealist! Cu teatrul sătesc nu vei putea alunge departe. Cunosc prea bine, argumentele pro și contra, dar *cred* cu toată tăria că datorința noastră, a intelectualii-

Regele:

Să vad. Apleacă ochii și 'nchide-i strins, iubită...

Ar fi mult de citat din acest poem, care cântă peripețiile unei iubiri nefericite.

Ca încheiere, să adaug câteva cuvinte, asupra adorației pe care o dăruiește femeii, acestui popor pasionat, visător și fără voință. „*Femeia se aseamănă cu viața de vie, se sprijină și imbată*”.

În cântarea femeii, indienii merg până la idolatrie: o adoră ca pe-o zeităte. Pe când la celelalte popoare din Orient, femeia a fost socotită ca o sclavă, indienii i-au acordat o superioritate în familie și viața socială, fiind întotdeauna ea muza poeziei și-a teatrului. „*Luna se aseamănă cu figura unei femei părăsită de amant*”. Sau:

„*Ea (luna ca și femeia), pe toți îi încântă și pe toți îi înșală...*”

În drama *Vikrama* a lui *Kalidassa*, o nimfă a cerului s'a îndrăgît de regele *Puravaras*, care însă iubește o fec. Nimfă geloasă, fuge în pădurea sfântă, unde, după mila feilor, se schimbă într-o liană sveltă și mlădioasă ca și ea.

Dar acum, regele nebun de dragoste o caută pretutindeni, o cere plângând, codrilor, apelor, munților, râurilor, elefanților și gaznelor, cari cu toții ca niste actori îi răspund, îi dau *replika* în piesă.

Regele pare a recunoaște vesmântul ei străveziu, în norul care trece, parc'ar zări ochii ei în floarea de lotus, mersul ei, în înclinarea ramurilor, glasul ei în plângerul izvoarelor...

Nu-i nimic mai măreț și mai poetic, decât această contopire a femeii, adică a omului, cu viața ce palpită sub mii de forme în jurul lui, nu cunosc ceva mai sublim decât această împerechere, această logodnă a sentimentului naturii cu iubirea.

lor, este să *ameliorăm* starea manifestațiilor acestora culturale. Pentru ce? Pentru că și mișcarea aceasta contribuie la ridicarea nivelului intelectual a populației, din sânul căreia ne tragem noi, toți, cari purtăm haine nemțești.

Ma uit în jurul nostru și văd că și *alte* neamuri fac astfel.

Zilele trecute mi-am procurat o revistă franceză săptămânală, „*L'écho du théâtre*”, care apare de câteva săptămâni în *Paris* și am găsit aproape aceleași schimbări sufletești și la francezii din provincie. Revista aceasta își propune să sprijinească teatrul de diletanți, servind ca intermediu între societatea autorilor și artiștilor dramatici francezi și între societățile de diletanți din diferitele orașe și diferitele sate franceze. În coloanele acestei reviste am dat de apariții scrise pentru „amatorii ridiculizați de atâtea ori”, am cetit amintirile unor artiști mari, cari au ajuns, multămîtă teatrului de diletanți, a fi remarcați de public, am găsit chestionare privitoare la literatura dramatică pentru diletanți, ca și când am fi rugat revista franceză să ne dea mână de ajutor în folosul prosperării societății noastre teatrale. Și nu este aceasta singura revistă, care sprijinește mișcarea teatrală franceză de diletanți. Cunosc încă câteva.

În *Germania* apare o revistă lunară, „*Die Volksbühne*” (Scena populară), cu același tintă. Se adresează mai cu seamă clasei țărănești și este scrisă pentru preotimea și învățătoria catolică.

În *Italia* am găsit o revista cu aceleași tendințe, revista: „*Teatro napoletano*”.

Dar nu vreau să descriu mai pe larg felul de redactare al revistelor amintite, fiindcă tema aceasta ar putea fi tractată pe larg într'altă lucrare.

Știu că publicul nostru dela sate nu este identic cu publicul francez sau german dela sate, știu că și trupele de diletanți din orașele de provincie franceze au ocazie mult mai mare să vadă adevărate reprezentații artistice, date de actori de profesie -- și totuși, susțin, că nici atât cât *putem* să prestăm pe terenul acesta nu prestăm.

Noi, cari ne apărăm „sărăcia și nevoile și neamul”, ar trebui să fim mai pătrunși de adevărul că și dezvoltarea teatrului la noi este un desiderat important pentru cultura noastră națională.

„*De te labula narratur!*”, neam românesc, când e vorba să se ridice mișcarea teatrală! Ca mișcarea teatrală din mijlocul nostru să se întărească, ca mișcarea aceasta să îndeplinească misiunea ei culturală de prima ordine -- e de lipsă *sprijinul material și intelectual* al nostru, al tuturor.

Dacă ne vom face datoria o să contribuie și societatea noastră de teatru la încheșarea rândurilor, în și mai mare măsură decât a făcut-o până acum, o să ajungem și noi mai curând la acea „unitate sufletească”, pentru care a pledat cu atâta putere de convingere de toți iubitul și stimatul dn președinte al „Asociației” noastre, dl *Andrei Bărsceanu*.

Trupele teatrale românești, cu actori dramatici de profesie, societățile noastre de diletanți, cu un repertoriu mai îngrijit, cu o rutină mai mare, o bibliotecă teatrală, broșuri volante, eventual o revistă redactată *anume* pentru trebuințele acestea, organizarea mai sistematică a corurilor noastre, organizarea conferințelor cu și fără proiecțiuni luminoase, eventual reprezentanții cu cinematograful (cu numere de program alese) -- toate vor contribui ca mișcarea teatrală să însemneze ceva în viața noastră intelectuală.

Ori cine își dă seama de stările dela noi observă că partea cea mai mare din noi, onoare excepțiilor, *prea* își pierde energia în lupte minuscule, *prea* mult pierde din vedere complexul, interesele neamului întreg, oprindu-se la mijloc de cărare, ca să parlamenteze cu cutare sau cutare din consăngenii noștri, care are privirea mai plezișcă sau vorba mai ascuțită. Prea mult *dăm* importanță amănuntelor, cari ne *despart* unul de altul, și prea puțin suntem conștii de ceace *ne apropie* deolaltă. Să nu întrebăm în lupta noastră culturală, (luptă, căci și cultura numai cu luptă se poate dobîndi) să nu întrebăm meren: „*Ce ne desparte?*” ci „*Ce ne apropie?*” Ordinul de luptă să fie: *Adunați șirurile!* Și rân-

durile să se închege, căci numai faptele plausibile, nu cele imaginate, ne pot salva din starea noastră de astăzi.

„Ce ne apropie? Ce ne unește?”, iată cum s'au întreat alte societăți culturale, străine, ca să poată ajunge la rezultate favorabile.

Săptămânile trecute și-a serbat o mare revistă culturală germană jubileul de 25 de ani. În confesiunea șefului redactor, a conducătorului întregi-întreprinderi, găsim exprimată ideea aceasta foarte bine. El ne mărturisește cu inima deschisă multele mizerii prin cari a trecut revista și societatea culturală, cărora le-a dat vicia și -- între altele -- ne amintește și de luptele sufletești ale sale, când a fost silit să-și calee pe inimă, să înăbușe în sine revolte sufletești trecătoare, cari ar fi pricinuit ruperea rândurilor, de ar fi fost date la iveală, când a fost silit să persevereze pe cararea apucată, pentru că întreg sufletul său își mărturisea că mult mai mare bine aduce neamului său dacă nu dă atenție frecărilor mirmidone, ci dacă stă cu fruntea ridicată, cu ochii ațintiți într'o singură direcție -- înainte!

Ce sunt certurile între cutare domn părinte și cutare domn învățator, certuri, cari au ca urmare părăgînirea acțiunilor bune naționale, a reprezentațiilor societății culturale, economice? Până când poporul asteaptă toiagul, care să dea drumul șuvoiului de lumină sufletească, așa zisii luminători își risipesc timpul în certuri sterpe! Ce sunt certurile troiane între cutare și cutare din orașul unde românimea trebuie să se *manifesteze*, dacă vrea să însemneze și ea ceva? Ce sunt urile grozave, duse până în pânzele albe, față de unul sau altul, dacă acest altul vrea și *dănsul* să lucreze pentru binele comun?

Nu vedem că alte neamuri fac pași gigantiici înainte? N'auzim glasurile de chemare ale celor buni ai noștri? Nu suntem pătrunși încă de adevărul că există un *teren neutral* pentru spiritele, cari se știu ridica peste patimele omenești, teren neutral, firește, numai pentru aceia, cari nu sunt trădători de neam și cari n'au fost osândiți pentru fapte punibile de codul judiciar? Și, vai, este atâta de lucrat pe toate terenele la noi!...

Nu pot sfârși mai bine conferența mea de astăzi, după ce am arătat cât ar putea să presteze mișcarea noastră teatrală, decât citând, mai pe urmă, în legătură cu ideile exprimate, un pasaj elocvent, viguros, al lui *Gheorghe Bariț*.

Bariț, a cărui memorie a fost preaslăvită zilele trecute de toată suflarea românească, a jucat, după cum prea bine o știu brașovenii, teatru, aici, în Brașovul nostru, înființând un teatru de diletanți români. Același Bariț a scris și două piese teatrale pentru fetele tinere: „Două drame familiare” -- îngrijindu-se de hrana sufletească a viitoarelor mame române. Faptele acestea au trebuit să fie relevate, cred, cu prilejul de față, când societatea de teatru își ține adunarea generală și când sentimentele de grațitudine față de marele nostru bărbat s'au cimentat și mai bine zilele trecute, la serbările „Asociației”, în Sibiu.

Acest *Gheorghe Bariț*, a avut *polemici* cu frații din România, din cauza principiilor sale lingvistice. Într'un articol de apărare, împotriva marelui bărbat de stat român, Kogălniceanu, se roagă Bariț să înceteze lupta între Ardeleni și cei din principate (suntem încă în 1855) și într'un elan, care nu se poate potoli de nici un rîs mefistofelic, de superioritatea rău înțeleasă, într'o pornire de apostol, apelează la conștiința tuturor celor buni să lucreze pentru propășirea neamului. Iată ce zice:

„Pace voua! Poporul nostru vrea pacea... Eu, Mintea, îi voi arăta lui căile păcii. Acum, când tot pământul tremură de ceace stă ascuns în sânul viitorului, acum, când lumea se copere de flacări -- iară poporul nostru stă în linia dințai -- vouă nu vă este *iertat* a pierde nici o clipă cu certele scolastice”).

Dacă s'au spus cândva cuvinte, ca să fie vrednice de a fi urmate cu scumpătate, sunt acestea și astăzi, în timpurile noastre agitate, *trebuie* ca opinia noastră publică să și le ia la inimă și să lucreze urmând siaturile date de marele *Gheorghe Bariț*...

Politica tradițională.

De Dr. V. Munteanu.

Moștenind în sângele nostru simțul de ordine și de cultură al strămoșilor noștri Români, de aproape două mii de ani, în răsăritul Europei n'am încetat de a fi între popoarele, ne s'au perândat peste noi, cel mai de seamă element alcătuitor de state și susținător de ordine.

Impărația româno-bulgară, continuele formațiuni ale statelor dunărene și cu deosebire atitudinea pururi loială a Românilor din monarhia noastră sunt dovezi, ce nu se pot răsturna.

Am suferit ca martiri ai păcii și ai culturii și nici odată nu ne-am luat scăparea în banditism și fapte mășive. Pentru limba și cultura noastră, ca să le putem susține, am adus jertfe necalulate monarhiei noastre.

Astăzi, pentru dezvoltarea și îndrumarea adevărată a libertății politice, noi suntem pe punctul de vedere cel mai înaintat, luptând pentru libertatea tuturor cetățenilor și asigurând astfel trănicia monarhiei. Dar și în trecut, totdeauna în consonanță cu interesele monarhiei, ne-am conformat luptele noastre pentru libertate. Ba am perzistat așazicând cu încăpăținare pe lângă credul nostru politic, cu toate că unii infame au tăiat totdeauna rostul fapturilor noastre de ordine și pace. Avem satisfacție însă în faptul, că *întimplările ce se petrec azi în afară de țară și în țară justifică pe deplin politica lui Mihai Viteazul, rostul răscoalii lui Horea, luptele lui Avram Iancu, acțiunea memorandistă și nevăzută a mai nouă. Și mulțămirea ni-e cu atât mai mare, că pornirea mai nouă vine chiar dela factorii politici, dela cari așteptăm mai multă pătrundere.*

Ca și în trecut așa și acum noima preocupărilor noastre politice, cari însă nu sunt numai ale noastre, ci ale întregii Europe de mijloc, vreau să o strice guvernarea miopi, cari și acum se svârcolesc să pună bețe în desfășurarea lucrurilor.

Guvernării noștri au sărit ca mușcați de carne, când ministrul de externe Berchtold s'a declarat așa de hotărât pentru interesele României. Eghemonii caută diferite forme, ca să caștie și mai departe o stare deplorabilă de lucruri, *statu quo-ul Nr. 2.*

Supremația artificială din țara aceasta n'a fost decât un statu-quo al politicii papale, mai târziu al politicii austro-germane.

Situația aceasta au exploatat-o cei dela putere totdeauna în felul acela, că și-au arogat putere, cari nu le compet, iar în contra noastră lucruri au făurit intrigi și pentru nimicirea civilizației noastre s'au unit cu orice veneticii.

Mulți zic, că a fost o nesocotință gravitate noastră către Apus și cu deosebire către Austria și Germania, pentru că acestea s'au date de multe intrigi și poate din speculațiuni egoiste ne-au zădărnicit totdeauna orice încercare de progres politic. Și noi iată, cu toate acestea gravităm din nou în noua fază a istoriei spre Austria și Germania.

Ne place însă a crede, că factorii aceștia politici au ajuns la convingerea, că politica de până acum n'a fost naturală și potrivită, astfel, că și pentru germanii numai destrămarea a adus și va aduce, că status-quo urile în fasonul balcanic sufăr de anemie și mai curând ori mai târziu le vor seca și cele din urmă arterii.

Alianța germano-română se încheogă acum dela sine. Să se clădească însă pe baze reale. Greșelile vechi să se cunoască. Pornirile pentru libertatea politică ale românilor să se urzinească efectiv — aceasta fiind soluția reală a echilibrului de putere.

Să se ajute, în consecință, triumful limbii românești, căci acesta e triumful civilizației și sprijinirea echilibrului de puteri. Limba română prin construcția ei și stadiul ei înaintat are o putere miraculoasă de asimilare și e aptă să creeze o centralizare între diversele limbi înunjurătoare, ceea ce limba maghiară niciodată nu va putea produce.

Politicianii au greșit prea mult în trecut. Locă nu e târziu. Vechea rămășiță de cultură

română trebuie să se întovărășească în mod natural cu cultura germană.

Tot mai mult se vede, cât de greșită a fost politica monarhiei, politica Germaniei, ba chiar și linuta compatrioților sași.

E timpul ca și concetățenii maghiari să-și cumpenească situația și să se alătore cu sprijinul lor sincer la închegarea blocului germano-român.

Românii din Serbia.

— Ce cer și ce se poate face pentru ei. —

București, 21 Nov. n.

În ziua de azi, privirile noastre trebuesc îndreptate spre românii de dincolo de Dunăre. Azi când toate națiunile cari își au frați de aceeași origină în Balcani își arată aspirațiunile față de aceștia, avem și noi datoria să ne interesăm mai de aproape de frații răspândiți pe malurile Dunării, în Serbia și Bulgaria; de aromânii din Macedonia.

De aceștia din urmă ne-am ocupat într'un articol trecut, arătând că trebuie să năzuim pentru ei obținerea autonomiei Macedoniei care să le permită dezvoltarea culturală și economică în liniște. E singurul lucru pe care-l cer ca oameni conștienți de rezultatele frumoase ce poate aduce ori cărei națiuni progresul culturale și dezvoltarea economică.

Elementul românesc din Serbia merită de asemeni o deosebită sollicitudine din partea noastră. Pe toată linia Dunărei dela granița românească trăesc un număr de peste trei sute de mii de români, cari și-au păstrat naționalitatea, obiceiurile și limba numai mulțămită dragostei de neam.

Un fruntaș al acestor frați, venit în țară spre a căuta să formeze un curent de simpatie pentru ei în mijlocul nostru și mai ales spre a atrage, în situația de azi, atenția conducătorilor noștri, asupra realității stării de lucruri a românilor din Serbia, ne-a povestit unele lucruri cari pun în relief vitalitatea rasei noastre, forța de rezistență a elementului românesc în mijlocul străinilor.

„Noi Românii din Serbia — spunea acest fruntaș — n'am avut din partea României libere nici un ajutor, fie el chiar moral. Cu toate acestea gândul nostru ne-a fost pururea îndreptat spre d'voastră. Bucuriile și durerile poporului românesc le urmăream și le împărtășeam. Prin sacrificii făcute dela om la om, am răușit să ne asociem și să ne păstrăm naționalitatea, păstrând ca un tezaur scump limba pe care o învățăm din leagăn și în școlile susținute numai prin mijloacele noastre proprii. E timpul, acum ca și noi să beneficiem de curentul format în peninsula balcanică și anume ca toate naționalitățile să fie alipite la națiunea mamă”.

Acestea sunt declarațiunile fruntașului român din Serbia.

Nu încapă îndoială, că dorința noastră e de a ne vedea cât mai curând strânși la oaltă. Sunt considerațiuni superioare însă, cari nu pot permite realizarea imediată a unor astfel de dorinți. Tot ce se poate cere și se va cere, desigur pentru Românii din Serbia e recunoașterea lor ca naționalitate aparte și garantarea dezvoltării lor în cea mai deplină liniște.

Scrisoare din Roma

Războiul din Balcani văzut din Roma: întrunire pentru și contra războiului; cum sunt judecați muntenegrinii, bulgarii, sârbii și grecii.

(Dela corespondentul nostru).

Roma, 8 Nov. v.

Este o adevărată obsesie: nu se vorbește decât de război, nu se cetește decât faptele și telegramele privitoare la măcelurile din război, nu se comentează decât bătălia din cutare loc, înfângerea din cutare, victoria din cutare; gazetele au titluri mari, peste pagină, lumea le cumpără și se bucură de înfângerile turcilor. Dar ceea ce în adevăr este curios, este tendința ce are presa italiană, în a aștia meru spiritul public contra învinsului imperiu, care doborât la pământ, se agită în ultimele convulsii ale morții.

În spiritul masselor, milă nu încap pentru dărâmatul imperiu musulman; în spiritul masselor nici cea mai mică urmă de compătimire nu deșteaptă știrile însângerate ce vin de pe câmpul de luptă, în cari se vorbește de mii și mii de morți, adevărate hecatombe, în urma cărora plâng alte mii și mii de inimi îndurate; în spiritul masselor distrugerea unui imperiu, această alcătuire socială, nu însămnă nimic alt decât sfârșitul unui inamic, a unei barbarii, care de secole a trecut în vorbirea populară ca un proverb: *râu ca un turc.*

Și împins de aceste sentimente, poporul din Roma s'a întrunit duminica trecută la o întrunire, în care oratori vestiți, au vorbit pentru război, pentru distrugerea Turciei, pentru Bulgarii învingători. În aplausele furtunoase ale mulțimei, oratorii au demonstrat utilitatea războiului actual, au laudat vitejia oștilor bulgarești, au blamat slăbiciunea trupelor turcești și toți au terminat cu bătrânul caton: *Turchiam delendam esse.*

În opinia publică, marșul victorios al Bulgarilor spre Constantinopol ia proporțiuni de epopee, iar acțiunea micilor muntenegrini, ia proporții uriașe. Se laudă peste tot isprăvile aliaților, și dacă se vorbește mai mult de Bulgarii și Muntenegrini, nici partea Sârbilor și a Grecilor nu este neglijată.

Mai ales Grecii! Vre-o patru zile în șir, gazetele au publicat cu fel de fel de detalii aceeași știre: intrarea prințului moștenitor grec în Salonic. Căci în Italia atât lumea este filogrecă Originca înrudită a Romanilor cu Grecii antici; influența culturală și artistică ce Roma a avut dela vechia Atenă; Enea, care a venit cu tatăl său în spinare în Italia, toate acestea adăogate la politica filo-italiană ce Grecia a avut în ultimii ani, au dispus spiritul public italian la un filogrecism foarte mare. Și de aceea azi, cea mai mică ciocnire greco-turcă, în gazetele italiene se prefacă în grandioasă victorie grecească.

De altminteri este logic și este psihologic ca așa să fie.

Și pe când într'o întruire publică socialității și republicanii vorbeau pe tru utilitatea actualului război, în altă întrunire publică, ținută în aceeași zi în Roma, un grup de socialiști întransigenți au vorbit unui mai mic număr de cetățeni, contra războiului. Efectul acestei a doua întruniri a fost mic și nici nu s'ar fi băgat de seamă poate, dacă un fapt ciudat nu ar fi venit să facă să se vorbească mai mult de ea: *arestarea la Roma a antimilitaristului francez Gustav Hervé.*

Intr'adevăr, G. Hervé fusese invitat la Roma să vorbească în întrunirea aceasta contra războiului, dar d'abea sosit la hotel, un comisar i-s'a prezentat și l-a arestat, conducându-l în închisoare. A doua zi a fost eliberat, și însoțit de un agent de poliție, a fost condus până la frontiera franceză și trimis peste graniță.

Oricari ar fi dedesubturile acestei arestări și expulzări, un lucru rămâne limpede: opinia publică italiană este pentru război, guvernul italian respectă și sprijinește opinia publică generală și gonește din țară pe inoportunul care ar putea provoca o mișcare contra opiniei generale.

Un popor, cu un astfel de guvern, trebuie să ajungă departe. I. T. Alian.

Cronică din Paris.

Europa nu dorește un război general. — Legea asupra cercetării paternității. — O altă lege draconică în contra tuberculozei.

Paris, 20 Noemvrie.

Războiul din Balcani a avut loc, fiindcă el a fost cerut de însăși popoarele beligerante, ale căror guverne au cedat sub presiunea națiunilor respective. Alt-fel, un război este cu neputință în zilele noastre.

Plecând dela acest adevăr și privind la activitatea maselor națiunii europene, putem nădăjdui că un conflict general va fi evitat. Ororile războiului din Balcani sunt departe de a împinge popoarele la ciocniri sanguinare. Amănuntele pe cari le cetim în fiecare zi prin ziare, grozavele amănunte ale câmpurilor de luptă și ale orașelor asediate, inspiră popoarelor o îngrijorare gravă și înfiorată. Grămezile de morți și de răniți, mulțimea de holerici din Constantinopole, epuizarea dezastroasă a micii și valoroasei armate bulgare, sunt făcute să cumițească popoarele. În nici o țară din Europa un război general nu este dorit. În Germania ca și în Franța, în Austro-Ungaria ca și în Rusia, națiunile dovedesc o sfântă oroare de groazele unui eventual război. Și ele manifestează în acest sens. În fiecare zi, sute de mii de manifestații își exprimă, în Germania ca și în Franța, ferma hotărâre pe care o au aceste neamuri de a evita un inomabil conflict. Alaltăieri Jean Jaurès a fost aclamat la Berlin și deputatul german Scheidemann la Paris. Și opinia publică din ambele țări a aderat de data aceasta la repulsiunea exprimată de socialiști față de un război european posibil.

D. Raymond Poincaré, în discursul său de acum patru zile, a rostit fraza următoare care a făcut ocolul Europei, unde a căpătat o unanimă aprobare din partea națiunilor. „Un război european — a spus omul de stat francez — ar fi o sfidare aruncată bunului simț, civilizației și umanității”.

O sfidare ne bună! Căci ecurile — incomplete — ale evenimentelor din Balcani ne înfioară. Invingătorii ca și învinșii au suferit pierderi îngrozitoare. Pe deoparte Bulgaria, Serbia și Grecia, cu armatele lor reduse la o treime din ce fuseseră când au pornit lupta, pe de alta osmanlii cu dezastrele lor de pe câmpul de bătaie, cu exodul lor de țărani înnebuniți de groază, cu capitala lor bântuită de spectrul verzei al holerei. Într-o singură zi, bulgarii și-au văzut decimată elita tineretului lor intelectual și foamea le răvășește țărișoara. Acesta este până acum bilanțul războiului din Balcani, complicat cu o retrogradare economică din cele mai nenorocite. Și acum, să judecăm: cari ar fi dezastrele pricinuite de o conflagrațiune europeană? Ce ar rezulta din ciocnirea formidabilelor armate franceze, germane, austro-ungare și rusești, a teribilelor flote engleze, germane și franceze?

Un coșmar!

— Zilele trecute senatul francez a votat o lege de înaltă importanță socială: aceea a cercetării asupra paternității.

Câte nu s'au spus și scris până acum relativ la sărmanele fete pe cari sărăcia, împrejurările, lipsa de protectori le-au nenorocit, făcându-le mame? Câte nu s'au spus și scris despre bieții copilași născuți din păcat și cărora soarta le-a imprimat pe frunte rușinarea și mizerabila frază: „din tată necunoscut?” Pe câte căi întortochiate și piezișe nu i-a purtat fraza aceasta, în cadrul des și plin de curse al Societății! Și în vreme ce acești fii ai oamenilor, lipsiți de caldele bucurii ale familiei în timpul copilăriei lor, lipsiți de nume, își cresc cu greu drumul în viață, căzând de cele mai multe ori în fundul opac al existențelor de aventuri, aceia cari ar fi trebuit să îngrijească de ei, aceia cari i-au pus pe lume se desinteresează complet de viața lor și trăesc fără remușcări în sânul „adevăratei” familii pe care au fundat-o, familie întocmită după reguli corecte și anumite.

O servitoare tânără servește într-o casă de burghezi bogăți. Fiul lor o găsește pe plac și binevoiește s'o seducă. Tânăra fată rămâne însărcinată și stăpânii ei o gonesc, după o lege veche și cinică, creată de cel mai mizerabil egoism omenesc. Și copilul care se naște, nu va avea tată, nici nume, de cele mai multe ori nici mamă, căci mizeria le înnebunește, le denaturează pe aceste mame, făcându-le să-și abandoneze copilul pe

o margine de trotuar, ori pe pietrele reci ale vre-unei biserici. Și când micuțul nu moare de foame și de frig, el este cules de Asistența publică.

Ei bine, legea cea nouă asupra cercetării paternității va evita cât se poate mai mult o așa stare de lucruri. Femeile cari trăesc în mod ilegal, cu amanții lor, îi pot sili pe aceștia să recunoască copilul iscat din unirea lor. O scrisoare, o simplă scrisoare din partea bărbatului, scrisă în epoca concepției copilului și care desvăluie relațiile dintre amant și amantă, îl obligă mai târziu să recunoască ca al său pe copilul care se naște.

Este indiscutabil lucru, dată fiind perversitatea inerență rasei omenesti, că prima lege va da loc la abuzuri și șantagii din partea femeilor. Treaba bărbatilor să de joace cu succes aceste abuzuri și să caute a nu lua în sarcina lor pe copii ai căror autori nu sunt în realitate. În orice caz este mai preferabil un astfel de șantagiu oribililor drame la cari dau naștere zilnicul egoism bărbătesc, nepăsarea și răceala sufletului lor față de bietele femei seduse și apoi părăsite împreună cu rodul greșelii lor.

— Dar dacă opinia publică franceză a primit cu mulțămire noua lege asupra paternității, ea pare prea puțin dispusă să admită legea menită să restrângă ravagiile tuberculozei în această țară. Și este de prevăzut că legea aceasta nu va fi nici odată sancționată de poporul francez.

Ea este, într'adevăr, o lege draconică, menită să aducă neajunsuri mult mai grave, suferințe mult mai numeroase, dureri mult mai sensibile în locul unei eventuale micșorări a numărului de victime făcute de

tuberculoză. Propovăduitorii acestei legi nu cer nimic mai mult nici mai puțin decât stigmatizarea și izolarea din societate, nu numai a bolnavilor, dar și a persoanelor cu cari trăesc laolaltă. Ar fi barbar și de testabil!

Să ne închipuim că un membru al unei anumite familii ar fi atins de nemiloasa boală. Numai decât rădălele lui, sau medicul care-l îngrijește ar fi obligat să denunțe cazul unei comisțiuni sanitare instituită în acest scop. Și ororile ar ploua: Mai întâi de toate, familiei bolnavului îi s'ar impune să anine de ușa locuinței lor o tabletă menționând existența unui tuberculos. Apoi, bolnavul n'ar avea voie să intre în contact cu persoanele sănătoase. Lumea s'ar feri de el ca de un ciumat. Aceiaș izolare ar izbi și pe familia sa. Așa viața ar fi cu neputință acestor nefericiți: ei nu putea nici măcar să-și câștige existența — căci, ca ar fi patronul care ar primi în atelierile lor pe un contaminat sau pe o rudă de contaminat? Vă las să închipuiți toate ororile la care ar da naștere această lege imposibilă.

Că ea nu va trece, aceasta este sigur. Cea din urmă opoziție ar veni din partea medicilor cari ar refuza să denunțe, în virtutea secretului profesional, pe pacienții atinși de tuberculoză. Și opinia publică ar refuza și ea să adereze la această lege. Și nu numai familiile de bolnavi s'ar împotrivi la aceasta, dar și familiile ai căror membri ar fi cu toții sănătoși. Căci spăma, repulziunea, grija la care ar da naștere constituie o cutare om cu care au relațiuni ar fi contaminat și trăind cu un contaminat, le-ar inspira o neliniște de care cu bucurie s'ar lipsi.

C. R. B.

Războiul balcanic.

Tratativele de pace continuă. — Cine's învingătorii dela Cumanovo? — Speranțe de pace. — Gen. Kuropatkin ia comanda armatei bulgare dela Ceatalgea. — România și Bulgaria. — Orașul Scutari nu se predă. — Tratativele româno-bulgare. — Atitudinea Rusiei. — Asquith despre războiu.

Arad, 23 Noemvrie.

Pretențiile exagerate ale Bulgariei față de Turcia n'au putut fi împlinite de aceasta din urmă, din care cauză războiul avea să continue. Bulgaria însă, istovită de puteri și-a schimbat condițiile de pace și și-a trimis plenipotențiarii săi împreună cu ai Greciei și ai Sârbiei la Ceatalgea, unde se va pune la cale pacea dorită de toți beligeranții. Pe de altă parte Bulgaria nesimțindu-se în stare să poarte un nou războiu și cu România care cere compensații, a trimis la București pe fostul ministru Daneff ca să sondeze terenul. Probabil că în astfel de împrejurări favorabile putem spera că războiul balcanic nu va dura nici până la Crăciun, dacă cumva nu se va ivi o nouă piedecă la împărțirea prăzii, sau dacă Sârbia nu va voi să ocupe Albania, provocând un conflict cu monarhia noastră.

Un război se va sfârși, dar cine știe de nu va începe un nou război? Cine știe dacă nu vom striga din nou: **la guerre est morte, vive la guerre?** Din nordul monarhiei se aude un zângănit înăbușit de arme. Rusia mobilizează, România, ca și monarhia noastră, face întinse pregătiri militare, iar în Germania, cu ocazia întâlnirii moștenitorului nostru cu împăratul Germaniei, se vor întâlni și șefii statului major din Germania și Austria. Pregătirile militare ale monarhiei putem să le salutăm cu satisfacție, căci ele sunt menite să puie stavilă poftelor nesațioase ale vecinilor noștri.

Continuarea tratativelor de pace.

Constantinopol. — Deși condițiunile referitoare la armistițiu au fost respinse iar lupta a fost reluată *tratativele referitoare la pacea turco-bulgară vor fi continuate, imediat ce parlamentarii bulgari vor primi dela cartierul general noi informații, cari vor putea face posibilă modificarea condițiunilor.* Guvernul otoman e ferm hotărât să nu evacueze forturile dela Ceatalgea.

Sofia. — Agenția telegrafică bulgară anunță: *Guvernul bulgar a autorizat pe Daneff, președintele senatului, Ficef, șeful statului major ca delegați din partea Bulgariei în chestia comenziunii tratativelor referitoare la armistițiu. Amiții delegați vor pleca la Ceatalgea pentru a se pune în legătură cu delegații Turciei. Delegații sunt însoțiți de cătră Ciapracikof, secretarul cabinetului politic al regelui și Stancof, consilier al ministerului de externe.*

Cine's învingătorii dela Cumanovo?

Vârșet. — *Primum următoarea scrisoare: „In legătură cu războiul din Balcani am să vă comunic ceva ce cred că nu este lipsit de interes. Sârbii, cari — după cum se știe — au cea mai mare ură pentru tot ce-i românesc, fără nici un motiv, au început războiul din Serbia-veche. În mândria lor acum nu știu ce să mai facă, ba și au mers până acolo încât în ziarele lor din Belgrad atitudinea și Bulgaria contra României. Un adevărat paroxism. Dar trebuie să se știe, că în Sârbii să mulțumească gloria lor de până acum. Am avut ocazia să vorbesc cu Sârbi inteligenți, cari au rude pe câmpul de război. Dela ei am auzit că învingerea Sârbilor a atârnat dela un singur moment. Era cât p'aci să ajungă Turcii în Belgrad. Momentu lhotăritor Sârbii au a-l mulțumi Românilor din Serbia. Cazul s'a întâmplat*

Clădire de pereți despărțitori

SPECIALITATE: Pereți Lugino, fără găuri și orice alte soiuri de pereți.

societate cooperativă. Birou central.
Budap' sta VI, Nagymező-u. 19. Telefon 128-41.

Mare magazin de plăci uscate de ghips.

Cumanovo, prima luptă adevărată ce-au avut Sârbii cu Turcii.

Oameni serioși, demni de crezământ cu cari vorbim, mi-au spus, că la Cumanovo, la prima ciocnire, în front erau patru rânduri dese de voinici români din Serbia. Când i-a năpădit Turcul, nu s'a clintit nici unul dela locul său, dar și rămas morți la fața locului. După știrile românești urmău cele sârbești. Când au văzut Sârbii, căm cad Români, ca spicele de grâu sub coasă, au luat-o la fugă. Dar jandarmeria sârbă a dat foc asupra lașilor pentruca să-i oprească în fugă. Atunci au sărit în ajutor trupele re-venite din Belgrad și fiind și ele nimicite, au învins. Atunci Belgradul a îmbrăcat doliul, pentrucă și-a pierdut floarea inteligenței.

Toate gazetele au descris lupta, ca și când imediat la început ar fi intrat în foc cei din Belgrad, cătă vreme nu-i adevărat, pentrucă întâi au căzut toți Români din front în patru rânduri dese. Iar despre fuga trupelor sârbești tac toate zărele tăcerea mormântului.

Abnegațiunea Românilor i-a însuflețit pe Sârbii din garnizoana Belgradului, ca să nu fugă și ei, ci să intre în foc, să dea piept cu Turcii și să rămăs.

Rudenile voinicilor sârbi, cari au fost la Cumanovo, spun, că dacă nu erau cele patru șire de Români acolo ca o stâncă, azi Turcul poate că în Belgrad, pentrucă toți ar fi luat-o la fugă...”

Cor.

Luptele dela Ceatalgea.

Constantinopol. Asupra luptei dela Ceatalgea se anuță următoarele: Coloana de sud a armatei bulgare a angajat o luptă cu flota turcă după care bulgarii a reușit să ocupe Bojumeckmedje. Lupta a reînceput dimineața și turcii au reușit să forțeze pe bulgari să-și părăsească pozițiile ocupate. Bulgarii au încercat un nou atac la Plaja, au fost însă respinși. În același timp artileria bulgară a deschis un foc violent la nord spre Dercos, au fost însă respinși și de aci. O ultimă încercare au făcut bulgarii la Hademkioi. Mai multe granate au căzut în această localitate, însă fără a face stricăciuni. Toate încercările bulgarilor au eşuat. Dacă armata turcă va mai putea rezista încă două zile atunci toate încercările bulgarilor de a rupe linia dela Ceatalgia vor fi zadarnice. Bulgarii sunt nevoiți să înceapă un asediu în toată regula. Preparativele artileriei bulgare vor dura încă 4—5 zile.

Sofia. — Semioficiosul „Mir” spune într'un prim articol, că holera nu poate să împiedece înaintarea Bulgarilor; Turcii vor fi alungați definitiv din Europa.

Speranțe de pace.

Sofia. — În cercurile conducătoare bulgare se manifestă un deosebit optimist în ceea ce privește încheierea păcii. Se asigură că în condițiile pe cari le-a pus Bulgaria în numele ei și a statelor aliate nu este nimic exagerat și apoi, în cursul tratativelor, se vor putea introduce modificări cari să înlesnească o cât mai grabnică încheiere a păcii.

Este foarte posibil deci ca în curând ostilitățile să înceteze.

Viena. — (Telegramă dela coresp. nostru.) Dintr'o convorbire foarte importantă avută cu un înalt personaj politic, care s'a întors zilele acestea din Sofia, corespondentul D-voastre a

primit informația că în sufletul poporului bulgar, cu toate victoriile repurtate de armata sa, se petrece o mare schimbare, care numai optimistă nu poate fi numită. Insufletirea pentru război a dispărut, făcând loc unei judecăți mai reci, mai reale. La aceasta a contribuit în mare măsură împrejurarea că pierderile armatei bulgare sunt enorm de mari în raport cu numărul întregii armate, ceea ce a făcut o impresie foarte deprimată asupra opiniei publice bulgărești. Pe de altă parte lumea se'ntreabă dacă fructul victoriilor bulgare sunt vrednice de jertfele aduse. Toți încep a-și da seama că diferențele dintre Bulgaria și Turcia n'au fost de așa natură ca să nu poată fi aplanate pe cale pacifică.

Desfășurarea evenimentelor din Balcani i-ar fi adus Bulgariei cu timpul și așa o sporire a teritoriului pe care l-a ocupat cu armele, i-ar fi căzut ca un fruct copt în poală. Ministerul Gheșov d. e. a fost mai degrabă turcofil decât antiturc. Hotărârea de a intra în confederația balcanică și de a declara război este opera regelui Ferdinand care a lucrat la indemnul Rusiei. Din cauza alianței cu Sârbia Bulgaria se vede silită să renunțe la o parte însemnată din Macedonia, care-i locuită în majoritate de Bulgari, lăsând-o acum în posesiunea Sârbiei, ceea ce implică în sine un foarte probabil conflict între aceste două popoare. Din această schimbare a opiniei publice bulgare se poate conchide că Sârbia, în cazul unui conflict cu Austria, nu poate conta la ajutorul Bulgariei. De aici vine și moderarea actuală a Sârbilor, cari, de altfel se bucură de protecția Rusiei, ceea ce nu se poate spune însă și de Bulgaria.

Generalul Kuropatkin ia comanda armatei bulgare dela Ceatalgea.

Constantinopol. — Cerculă s'vonul că generalul rus Kuropatkin a sosit în cartierul general bulgar, urmând a lua comanda armatei bulgare dela Ceatalgea.

România și Bulgaria.

Viena. — În delegațiunea austriacă profesorul Masaryk infățișează în modul următor chestiunea româno-bulgară:

Problema româno-bulgară este foarte spinosă căci dacă ar izbucni un război între cele două regate, Rusia ar avea prilej să intervină fără să se ocupe de tripla alianță. Ceea ce ar fi foarte primejdios pentru Austria.

Paris. — Corespondentul din București al ziarului „Le Temps” scrie:

Se spune că guvernul bulgar ar fi dispus să dea Silistra României dar ar voi ca această cesiune să aibă loc în urma unei conferințe europene ca să nu existe opinie publică bulgară care e ostilă ori cărei pierderi teritoriale, în urma unui război victorios. Aceste știri le dau sub toată rezerva.

Paris. — Corespondentul din Petersburg al celuiiaș ziar telegrafiază:

E sigur că revendicările românești cari privesc rectificarea frontierei româno-bulgară vor fi rezolvite în mod favorabil pentru amândouă părțile. Români, se spune, nu vor inzista să ocupe o parte din teritorul bulgar căci aceasta nu ar fi pentru ei o ameliorațiune din punct de vedere strategic. Dimpotrivă, aceasta ar fi pentru ei punctul de plecare pentru noii complicațiuni cari ar crea un iredentism în Dobrogea.

Frankfurt. — Un ministru bulgar, a declarat corespondentului lui „Frankfurter Zeitung” cu privire la cererile României, cele ce urmează:

Până acum România nu ne-a comunicat nimic privitor la cererile sale. Se vorbește numai despre o îndreptare a frontierei colțuoase dela Silistra spre est. De ruperi de teritoriu nu poate fi vorba. În schimb suntem gata să dăm în orice chip și mod toate garanțiile cerute de România pentru a asigura durabil interesele sale din Dobrogea sau de altfel. Vroim să mergem și mai departe și să creăm condițiuni pentru o alianță durabilă cu România”.

Lupta dela Alessio.

Rjeka. — Răniții transportați aci povestesc despre lupta de Lună dela Alessio că turcii au fost hătuți și ar fi pierdut 600 de morți și răniți. Muntenegrinii au avut 6 morți și 82 răniți. Tezaurul de război al dușmanului a fost capturat: s'au găsit 100.000 de coroane austriace. 8 soldați au fost făcuți prizonieri.

Orașul Scutari nu se predă.

Cetinje. — Comandantul garnizoanei din Scutari, Essad pașa, a comunicat regelui Nichita că nu va preda orașul nici chiar în urma unui ordin din Constantinople. Essad pașa a declarat că e hotărât să continue războiul.

Tratativele româno-bulgare.

Sofia. — Guvernul bulgar a început tratative oficiale cu guvernul român. Însărcinatul guvernului bulgar din Sofia a și plecat la București pentru a afla dorințele guvernului român.

Cu ocazia vizitei lui Danef la Budapesta, contele Berchtold i-a comunicat în linia generală dorințele României cu privire la rectificarea graniței. Cu această ocazie contele Berchtold a spus că dorințele României sunt pe deplin justificate. În urma raportului lui Danef, regele Ferdinand s'a decis să trimeată un delegat la București. Acum câteva zile o rudă a regelui Ferdinand a conferit cu regele Carol al României asupra dorințelor guvernului român.

Cabinetul Gheșofi nu s'a pronunțat până acum asupra pretențiilor României.

Sunt speranțe că o înțelegere în această chestie nu va întâmpina greutăți.

Ravagiile holerei.

Constantinopol. — Holera ia proporții îngrijitoare la Stefano. Hotelurile din Pera sunt pline de refugiați. Numărul matoșilor puterilor debarcați la Constantinopol este următorul: Austria 180, Franța 400, Rusia 600, Anglia 750, Germania 360, Spania 120, Italia 300, România 50, Olanda 50.

Belgrad. — Printre prizonierii albanezi din Belgrad s'au ivit mai multe cazuri de holera.

Sârbii și drepturile consulilor.

Viena. — Cu privire la hotărârea luată de guvernul sârbesc privitor la consuli străini aflați pe teritoriile ocupate de sârbi, „Politische Correspondenz” află din Belgrad că libertatea de mișcare ce fusese restrânsă până aci de către autoritățile militare a fost din nou concedată consulilor dar drepturile consulilor având de bază capitulațiunile existente în Turcia, rămân desființate și pe viitor.

Atitudinea Rusiei.

Berlin. — Corespondentul ziarului din Petersburg al ziarului „Vossische Zeitung” telegrafiază: Soldații, cari între împrejurări normale ar fi trebuit să fie concediați pe la înce-

ELEVATOARE

Afară de cartel.

PENTRU ORICE TREBUI-
NTE ȘI EXPLOATARE.

Fabrică principală:
Hamburg.

MERTENS JÁNOS

BUDAPEST VII. bulev. József 30-32.

Telefon. 142—49. Telefon. 142—49.

putul lui Noemvrie, deși termenul de concediere e 14 Ianuarie, de prezent ministerul de război îi va reține încă în serviciu. E vorba de 400,000 oameni, cari, dacă sunt reținuți încă în serviciu, nu înseamnă că se va urca efectivul armatei rusești, deoarece recruții deabia intrați în serviciu nu sunt luați îndată în contingentul soldaților instruiți. Concentrări de fapt s'au făcut, dar numai în măsură mică și pregătiri militare s'au făcut numai într'atâta că în cercurile militare de sud-est au fost adunate cantități mari de muniții și alimente umplându-se toate magazinele.

Victorie bulgară..

Sofia. — Agenția telegrafică bulgară anunță: Bulgarii au ocupat ieri Malgara și Dedeagaci.

Juni-turci persecutați.

Constantinopol. — Au fost arestați foștii miniștri juni-turci Hadsî Ali, Nedsim Eddin Kaladasiyan, fostul guvernor din Ismidî Kiazim și fostul secretar general al senatului și fost președinte al clubului june-turc din Smirna, Mustak. Fostului ministru Talaat i-a succedat să evadeze.

Vase de război rusești în Constantinopol.

Odesa. — Vapoarele „Petersburg” și „Vorones” aparținătoare flotei voluntare rusești la ordinul primit din Petersburg fac pregătiri a pleca la Constantinopol și a se pune la dispoziția ambasadei rusești de acolo.

Asquith despre război.

Londra. — Primul ministru Asquith a ținut un discurs la Nottingham, declarînd, între altele, următoarele:

Atitudinea țării noastre și a celorlalte mari puteri — după cât sunt eu informat — nu s'a schimbat. Ne străduim să împiedecăm vărsarea de sânge și mai departe între părțile beligerante și mai mult terenul unui eventual conflict. Pentru mai mult terenul unui eventual conflict. Pentru aceasta își dau silința și celelalte puteri.

Sofia. — Agenția telegrafică bulgară anunță: Bulgarii au ocupat ieri Malgara și Dedeagaci.

Moștenitorul Francisc Ferdinand la Berlin.

— Intrevederile din capitala Germaniei. —

Moștenitorul austro-ungar, Francisc Ferdinand a sosit ieri la Berlin, unde va petrece mai multe zile ca oaspele împăratului Wilhelm II. Vizita aceasta e de cea mai mare importanță politică și în consecință e urmărită cu tot interesul de lumea diplomatică a Europei. Moștenitorul va avea mai multe întrevederi cu împăratul Wilhelm, cu cancelarul german și cu alți conducători politici și militari din Germania. Așa că scopul călătoriei sale în nici un caz nu e o simplă vânătoare cum s'a spus în mod officios, ci e clar că la întrevederile acestea se vor lămuri chestiuni de cea mai mare importanță pentru raporturile Germaniei cu monarhia noastră.

Trenul moștenitorului a sosit la Berlin ieri la orele 10 și 20 m. a. m. La gară l-a primit însuș împăratul Wilhelm, însoțit de o aleasă suită în frunte cu mareșalul Kassel și cancelarul Bethmann Hollweg. La orele 11 clironomul a azistat la depunerea jurământului din partea recruților și apoi la dejunul imperial. După amiază la ora 2 împăratul Wilhelm și moștenitorul Francisc Ferdinand, dimpreună cu în-

treaga suită, au luat trenul spre Springe, unde s'a aranjat o frumoasă vânătoare.

Presa germană scrie și comentează pe pagini întregi vizita moștenitorului nostru la Berlin, reface însă la ordin mai înalt, se vede, — momentul cel mai însemnat împreună cu această vizită: călătoria la Berlin a șefului statului nostru major, Scheuina, și întrevederile lui dese cu înaltele personalități politice și militare ale Germaniei. Fără multe explicații, vom înțelege că cu acest prilej generalul Schemua a trebuit să se întâlnească cu generalul Moltke, cu care a avut o lungă întrevedere. Evident că amănuntele acestei întrevederi n'au putut ieși în publicitate, dar toată lumea știe că obiectul convorbirii nu l-a putut forma, decât complicația internațională, prin care trece întreagă Europa în momentele de față.

Rusia face de două săptămâni pregătiri militare pe scară întinsă, concentrând trupe la hotarele dela sud și sud-vest. Și chiar dacă aceste pregătiri ar avea numai caracter demonstrativ, ele nu pot fi îndreptate decât în contra monarhiei austro-ungare și prin urmare și în contra Triplei Alianțe. Intevederile din Berlin au ca scop deci consolidarea alianței triple în fața amenințărilor colosului dela Nord.

CRONICA ȘCOLARĂ

Adunare învățătoarească.

— Corespondență specială, —

Despărțământul Bia-Sânmartin al „Reuniunii învățătorilor gr.-cat.” din arhidieceză și-a ținut adunarea generală de toamnă la 19 Nov. st. n. în frunțașă comună săsească Jidvei.

De când în frunțașă acestui despărțământ a ajuns neobositul învățător Demetriu L. Todoran, în rândurile învățătorimii din aceste tracte se observă o nouă viață.

Se remarcă și de data aceasta interesul viu al învățătorilor, căci s'au prezentat în număr aproape complet.

După terminarea punctelor din program, s'a încins o vie discuție asupra temei: „Cum s'ar putea propune mai cu succes limba română în școlile populare”. Cu mare bucurie am ascultat expunerile instructive ale valorosului nostru conferențier Toma Cociș. Se întreprinde o nouă colectă între cei prezenți în favorul orfelinatului încasându-se 14 cor. Astfel suma totală colectată de acest despărțământ e peste 200 cor.

Cu mare mulțumire sufletească pot afirma, că învățătorimea acestui despărțământ, conștie de chemarea sa impusă de interesele neamului, în zbuiciumul de a afla mijloacele pentru satisfacerea îndatoririlor multiple, a întâlnit un bun părinte și un sincer și iscusit tovarăș de drum în persoana domnului protopop Iosif Lita.

S'a constatat și de data aceasta faptul că nici la adunarea aceasta preoțimea acestor tracte n'a luat parte, dovedind astfel puținul interes ce are față de chestiunile școlii, cari totodată sunt chestiunile de viață ale neamului.

Dorim alte perspective!

Vasile Abușianu,
învățător.

— „Românul” se găsește de vânzare la chioșcul de ziare dela gara căilor ferate a statului (Staatsbahnhof) din Viena.

INFORMAȚIUNI

Arad, 23 Noemvrie 1912.

„Numai una”.

Duminecă noaptea, cu ocazia serbărilor din Arad, în vasta sală dela „Crucea albă”, după pauza ce mare, lumea lărmuia în jurul meselor pline, un neastâmpărat avânt de tinerete și de voie bună se simțea în toată încăperea ceea care via de sutele de glasuri, de clinchetele de păbare, de glumele însoțite de risete și de strigătele chelnerilor grăbiți. Numai la o masă dintr'un colț al sălii se auzia plânsul înăbușit al unei vioare, întovărășit de gemetele unei gurdune. La masa ceea, încunjurat de vre-o câțiva oaspeți, ședea „măestrul” și asculta îngândurat „Doina lui Stroescu”. La ce se gândia? Nu știm, însă părea că se simțea străin în mijlocul acestei lumi veseli, care se gândia numai la dans și la distracție. Atunci din toată larma aceea de glasuri felurite, din tot zgomotul acela confuz de farfurii izbite, de sticle și de butelii desfundate se desprinseseră încetșor acordurile unui cântec duioș care părea că vine din mari depărtări, ca niște glasuri ale tineretei depărtate, și valurile cântecului, care se deslușia mereu, începură să plutească pe deasupra oaspeților veseli, ștengându-le zămbetele de pe buze și veselia din priviri, și ajunseră și la masa la care ședea „măestrul”:

„Pe umeri pletele-i curg rău,
Mlădie ca un spic de grâu”...

Cu ochii înrouați măestrul asculta poezia sa. o parte din povestea tineretii sale trecute, iar publicul, care până atunci nu-l observase că se află în sală și înțoarse deodată privirile pline de căldură și de dragoste spre dânsul, spre autorul „Dușmanceilor”, al „Nunții Zamferei” și al „Mortii lui Fulger”, și privirile acestea-l învăluiră ca într'o mreajă de nemărginită iubire și admirație, pe el, care ne-a desfătat tineretele, pe ale cărui versuri am plâns și am răs atâția și de atâtea ori. Cântecul se potoli, iar în sală se făcu un moment liniște... o liniște care premerge furtunii, căci ca o furtună de sute de glasuri, de aclamații frenetice, de ovații de simpatie se ridică la adresa măestrului, care uluit, surprins de manifestatia aceasta neașteptată se ridicase în picioare și aștepta cu pocalul în mână ca să se potolească larma, dar larma părea că n'are să mai înceteze. „Vă mulțumesc din inimă pentru dragostea ce mi-o arătați. V'aș vorbi mai mult, dar sunt în țară străină, și nu pot!” Atâta a putut vorbi. Dar s'a îngelat, nu era în țară străină. I-o spuneau ovațiile cele viroase, i-o dovedeau batistele ce fluturau, i-o mărturisea mulțimea aceea, care de patru ori se sculase în picioare și-l aclama ca cuprinsă de o frenezie nebună, i-o mărturisea acea manifestatie de dragoste, spontană, de care numai puținii au parte în viața lor. A trebuit să treacă multă vreme până ce s'a potolit furtuna ceea de glasuri, până s'a liniștit mulțimea oaspeților și s'au stâns ultimele acorduri din „Numai una”...

Obscurantism și progres.

Cât de neschimbată e totuși starea de lucruri în omenirea noastră, cu toate transformările aparente la cari suntem supuși. Reflexia aceasta mi s'a impus cu vigoare, cetind statistica accidentelor de automobile cari au loc la Paris. Cifrele sunt de o elocvență atrăgătoare. Aruncați, vă rog, o privire asupra tabloului statistic de mai jos. El vă va indica, după cum am spus, accidentele survenite între anii 1901 și 1911 în orașul nostru:

Anii	Morți	Răniți	Totali
1901	95	13.127	13.222
1902	122	13.258	13.380
1903	134	14.401	14.535
1904	127	13.842	13.969
1905	149	15.411	15.560
1906	182	16.082	16.264
1907	225	16.765	16.990
1908	234	19.496	19.730
1909	229	18.854	19.083

„Să nu vinzi scump, dar să târguești ieftin”.

Acesta este secretul succesului nostru.

Cui îi trebuie dar
mobile frumoase, ieftine
și bune

Se 223—100

Să cerceteze pe

Székely és Réti

fabricanți de mobile

Marosvásárhely, Széchenyi tér nr. 47

Chiar în interesul lui propriu.

Alegere mare în trusouri pentru mirese.

Vânzare în rate fără ridicare de pret.

ROMANUL ZIARULUI „ROMÂNUL”

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Trad. de Sentos

— Urmare —

Și el cu mâna lui Costanjojlo nu pachet de bilete de bancă murdare, care îl scoase din sân; Costanjojlo luă pachetul și îl trecu, foarte rece și fără a număra, într'unul din buzunarele pulpei surtucului său.

„Hm! făcu foarte încet Cicikof; asta se poartă și biletele de bancă ca eu o basma!”

Costanjojlo, peste un moment, se arătă în pragul salonului. Cicikof fu isbit și mai mult, văzându-l de aproape, de părleala feței lui, de expresia vie a căutăturei sale și de un colorit al feței propriu celor născuți în țări de sud. El nu era de origine rusească; singur nu știa de unde veniseră străinii lui, și se sinchisea prea puțin de obiceiurile lui genealogice, judecând că posesiunea nobililor nu face niciodată costul cercetării, și că atari documente nu sunt de nici un folos în economie. Se socotea ca Rus și încă bun Rus, înătr'atâta că în materie de limbă, el nu știa decât rusește.

Platonf prezentă pe Cicikof, iar acesta avu îndată îmbrățișarea de bun venit.

„Dragă Constantin, vei ști că, spre a-mi alunga tristețea mea fără cauză, ori, de voiești, ipoconștină, zise Platonf, am hotărât să străbat mai multe guvernamente. Și iată tocmai Pavel Ivanovici care mi-a propus să-l însoțesc, în ideea pe care o are că acesta mi-ar face bine.

— Minunat! zise Costanjojlo...

Apoi adresându-se politicos lui Cicikof el a zis:

„Și unde socotiți să mergeți mai întâi?”

— Vă voi mărturisii, zise Cicikof înclinând cu grațiozitate capul pe umărul drept și mângâind bratul fotoliului, că acuma călătoresc nu atât pentru afacerile mele ori pentru plăcerile mele cât pentru a îndatora pe o altă persoană pe care văd un inconvenient s'o numesc aici. E generalul Betrișof, un om excelent, care e pentru mine și așa putea zice, mai mult decât un prieten, și pe m'ă rugat să merg în locul lui să cercetez și cațiva din rubedeniile sale. Pe de altă parte mă găsesc în această plăcere și un avantaj într'un caz oarecare: fără să mai vorbesc de punctul de vedere igienic de evita inconvenientele unei vieți prea sedentare, eu susțin că lumea este, după ce se vede pe care o recomandă biserica, cartea conștinținșii știința pe care face s'o studieze omul teoretic și prin practică.

— Da, e bine să meargă cineva puțin prin țări să cerceteze prin sine însuși cățova colțuri necunoscute.

— Observația d-voastră e de o perfectă justeță; și corectă prin sine însuși colțurile acestea și altele, asta-i în adevăr și... veritabilul un lucru foarte bun; cineva trebuie... să meargă să vadă lucrurile acestea pe cari, fără a le deplasa nu le poți vedea, să întâlnească oameni retrași de pe cari nu i-ai fi întâlnit măcar aiurea; și așa convorbirea cu ei valorează grămezi mari de aur. Astăzi, spre pildă, n'ma eu unul din noștrii neprețuite, aceea de a recurge la d-voastră, prea stimatul meu Constantin Feodorovici... să mă însoțească, stingeți setea pe care o am pentru un adevăr interesant; voi culege dulcele voastră curinte ca mana cerească.

— Să vă instruesc pe d-voastră! cum asta, și despre ce? zise Costanjojlo cu uimire mare; eu sunt un dascăl prea slab, eu care am primit o educație de două parale.

— Învață-mă înțelepciunea, prea onoratul meu, înțelepciunea. Înțelepciunea care constă în știință, în Rusia, în marea artă de a mania, cum se face, căruia economiei rurale, arta de a amesteca un domeniu trăgând dintr'insul un venit sigur, arta de a crea prin inteligența sa o avere imaginară, ci reală, împlinindu-și prin însăși lipsa datoriilor sale de cetățean, și meritând astăzi respectele compatrioților săi.

— Am să vă spun tot ce e de făcut... Rămâneți în viața întreagă la mine, vă voi arăta tot ce e de făcut și vă voi aplica tot ce veți voi, zise el

dupăce privi cu competență pe Cicikof în care credea a zări oarecari dispoziții fericite. Veți vedea cât e de simplu totul, veți recunoaște că nu-i aici mare înțelepciune, nici știință adâncă.

— Da, da, rămâneți, zise doamna; și adresându-se fratelui său, ea adăogă: „Nu te las să pleci mâine. Nime nu vă zorește... așa dar, rămâi, s'a hotărât.

— Eu mă pun cu totul la dispoziția lui Pavel Ivanovici.

— Voiu rămânea cu foarte mare plăcere; numai cât că am de văzut, tocmai pe aici prin împrejurimi cred, pe o rudă, a generalului Betrișof, pe un anume colonel Kochkaref.

— Kochkaref? ei da, e nebun!

— Tocmai; n'aș merge eu de altfel cât despre mine; dar asta ar însemna să neîndatoresc pe general, care-i un prieten intim vedeți d-voastră, și față de cari am oarecari mici îndatoriri.

— Ei bine, știți ce-i de făcut? Costanjojlo; duceți-vă, nu-i zece verste de aici; caleașca mea e prinsă gata sub șopron; dacă plecați acuma chiar, sunteți înapoi pe vremea ceaiului.

— O minunată idee! strigă Cicikof prinzându-și capela, și, fără alta ceremonie, el se repezi în curte.

Nu era vorba decât de o excursie de câteva ore, căci nu te oprostii de fel în fața unui nebun, când ești preocupat cu totul de grija să studiezi înțelepciunea.

(Va urma.)

Noutăți literare.

— Editura „Librăriei Naționale S. Bornemisa. —

„Librăria Națională” S. Bornemisa a început, pe lângă mari jertfe materiale, să publice o serie de scrieri alese, menite a pătrunde în casele românești ca a avea cărți sănătoase și de-o incontestabilă valoare literară. Din aceste scrieri, pe cari le recomandăm cu toată dragostea publicului românesc, până acum au apărut următoarele:

1. **Ioan Agârbiceanu: Schițe și povestiri. Prețul coroane 2.**— Acesta e cel mai nou și cel mai ales volum al puternicului prozator ardelean, care a impodobit până acum cu atâtea volume de valoare literatură noastră. Domnul Ion Agârbiceanu e de altcum în destul de cunoscut publicului nostru, ca să mai fie nevoie să atragem deosebit luarea aminte a publicului asupra oricărei cărți a sa. E azi cel mai cettit scriitor ardelean atât în România cât și în Ardeal, căruia i-a succes în urma marelui său talent să fie pretutindeni recunoscut și apreciat. Volumul „Schițe și povestiri”, care are peste 300 de pagini, mai are însă o mare calitate: e cel dintâiu volum al autorului, în care s'a publicat cele mai succese piese literare, alese de însuș autorul. O parte din bucățile din volum sunt aproape absolut necunoscute publicului nostru, fiind ele publicate pentru prima oară în „Viața Românească”, care e oprită a trece granița țării noastre.

2. **Liviu Rebreanu: Frământări. Prețul cor. 150.** Autorul acestui volum e un talentat scriitor din generația mai nouă, de origine din Ardeal, care a trecut în România, publicând scrierile sale mai ales în „Viața Românească” și în alte reviste de seamă de dincolo. E mult apreciat mai ales în urma talentului său, care-l ajută să aștearnă pe hârtie stări sufletști grele și să dea personajelor întotdeauna o soloare bogată și nimerită. Subiectele și le alege mai ales din stralul de jos al societății și aduce înaintea noastră tipuri dela țară, figuri mărunte din viața orașelor: pe „golani”, în cari condeiul lui subtil află întotdeauna ceva de poetizat și de zugrăvit. Volumul „Frământări”, e cel dintâiu volum al autorului, pe care „Librăria Națională” S. Bornemisa l-a edat cu toată nădejdea, că publicul nostru va ști să aprecieze și să încurajeze pe un talentat scriitor tânăr, așa după cum o fac aceasta și alte popoare culte din Apus.

3. **Victor Eftimiu: Poemele Singurătății. Prețul 2 coroane.** Autorul neîntrecutei piese „Înșiră-te mărgărite” ne dă sub titlul acesta un elegant volum de poezii, scrise într'o formă din cele mai succese și într'o limbă ușoară, cum dela Vasile Alexandri încoace nu s'a prea scris. În lirismul dulce alui Victor Eftimiu se îmbracă într'o aleasă haină literară cele mai subtile sentimente, cari au o notă proprie: duioșia subtilă și o formă poetică din cele mai sonore. Astăzi Victor Eftimiu

e unul dintre puținii scriitori fericiți, ale cărora scrieri sunt, mai ales în România, cele mai gustate și mai cu drag cetite. Pentru noi e o mândrie, că autorul acțiuitatea literară și-a început-o la noi în Ardeal, sub mâna conducătoare a lui Octavian Goga, în „Tara Noastră”.

4. **Alexandru Ciura: Amintiri. Prețul cor. 1.60.** Cel mai gingaș prozator al nostru din Ardeal, ne dă în volumul acesta un șir întreg din dulcele și duioasele sale amintiri din copilărie, despre oameni și locuri din țara moților. Scrise într'o limbă aleasă și plină de poezie, ele procură în clipe de repaos cele mai plăcute momente sufletului, care caută într'adevăr plăcere și distracție în cărți. Volumul dlui Alexandru Ciura la apariție a fost salutat de „Viața Românească”, și de toate revistele, cari s'au ocupat de el, cu cele mai călduroase vorbe, ca cea mai de seamă noutate literară.

5. **„Almanahul scriitorilor dela noi”. Prețul cor. 1.60.** Această carte în felul ei e o mică istorie literară a tuturor scriitorilor ardeleni azi în viață. Cuprinde fotografia, biografia și datele bibliografice ale 46 de scriitori născuți în Ardeal și o bucată literară inedită de-a fiecareia din acești scriitori. Ca o ilustrare a întregii noastre vieți literare, la urmă dă în faximil capul tuturor ziarelor și revistelor românești dela noi, și pe scurt istoricul acestora dela înființare, relevând la foile politice și pedepsele ce-au avut să le îndure acestea pentru lupta lor pe terenul politicii naționale.

6. **Ermil Borcea: Versuri flusturate. Prețul 60 bani.** Domnul Ermil Borcea e azi singurul nostru umorist de seamă care ca redactor al revistei umoristice „Bebârnacii”, dă dovezi de un talent umoristic plin de vervă. Volumul „Versuri flusturate” are pagini umoristice pline de spirit, cari îți procură adevărată plăcere cettindu-le.

7. **„Cele mai frumoase”. Prețul 60 bani.** E un drăgălaș volum de poezii populare aranjat cu multă îngrijire, care merită să stea pe masa oricărui inteligent, care află farmec în versurile dulci și fermecătoare ale poporului nostru. Poeziile sunt împărțite după felul lor de-a fi: de dor, de dragoste, de jale, de bătaie de joc, cătănești, blăstămuri etc.

— Tot în editura „Librăriei Naționale” S. Bornemisa au mai apărut două tablouri naționale în colorii, cari reprezintă scene din istoria neamului nostru. Acestea sunt:

1. **„Intrarea lui Mihai Viteazu în Alba-Iulia la 1599”,** în mărime de 47x59 cm., reproducere după tabloul original care fusese în posesiunea unui episcop gr. cat. Tabloul reprezintă scena, când marele voevod Mihai Viteazu însoțit de generali și de ostași, intră pe poarta din dos a cetății Bălgradului. În poartă îl așteaptă episcopul romano-catolic, în odăjdii de sărbătoare, salutându-l ca pe noul stăpân al Ardealului. Prețul franco recomandat e cor. 2.75.

2. **„Capul revoluției țărănești din 1784”: Horia, Cloșca, Crișan.** Tabloul dă fotografiile în colorii ale eroilor noștri din această revoluție, reproduse după fotografia picturii din muzeul Bruckenthal. Mărimea tabloului e 45x65 cm. Prețul franco recomandat e cor. 2.75.

— „Librăria Națională” S. Bornemisa roagă pe onoratul public românesc să bimevoiască a o sprijini în ținta ce-o urmărește, comandând aceste scrieri alese și tablouri naționale. Comandele să se adreseze la oricare librărie, ori direct la „Librăria Națională” S. Bornemisa, Orăștie—Szászváros.

— Pentru porto să se trimită 10—20 bani de-o carte.

(Li 563)

Abonați

„POCĂIȚII”

Cea dintâi lucrare românească asupra ac stei secte, provăzută cu indice și registru biblic. La orice întrebare deschizi cartea și afli răspunsul...

Preților! Aveți predicile gata împotriva pocăiților!

Manual indispensabil. Abonament la autor: până în 10 Noembrie st. v. 2 cor. + 10 fil. porto. A se adresa la:

(Ba 563—3)

Dr. Nicolae Brânzău, paroh în Vulkán.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Manuale folosite și noi

pentru toate institutele de învățământ precum și hârtie și revizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria **Fichler Sándor**, Arad Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1. (P. 807—100)

Câteva cuvinte asupra boalelor secrete!

Este trist, — dar în realitate adevărat că în vremea de azi e bătătoare la ochi mulțimea acelor oameni, a căror sânge și sucuri trupești sunt atrofiate și cari în urma ușurii din tinerețe și prin deprinderi rele și-au sdruncinat sistemul nervos și puterea spirituală. Este timpul suprem ca acestei stări îngrozitoare să se pună capăt. Trebuie să fie cineva care să dea tinerimei deslușiri binevoitoare, sincere și amănunțite în tot ce privește viața sexuală — trebuie să fie cineva căruia oamenii să și încredințeze fără teamă, fără sfială și cu încredere necazurile lor secrete. Dar nu e în deajuns însă a destăinui aceste necazuri ori și cui, ci trebuie să ne adresăm unui astfel de medic specialist, conștiințos, care știe să dea asupra vieții sfaturi bune sexuale și știe a ajuta și morburilor ce deja eventual există, atunci apoi va înceta existența boalelor secrete.

De o chemare atât de măreață și pentru acest scop e institutul renumit în toată țara al Dr-ului **PALOCZ**, medic de spital, specialist (Budapesta IV. Muzeum Körut 13. unde pe lângă discreția cea mai strictă, primește ori cine (atât bărbații cât și femeile) deslușiri asupra vieții sexuale, unde sângele și sucurile trupești ale bolnavului se curăță, nervii i-se întăresc, tot organismul i-se eliberează de materiile de boală, chinurile sufletesti i-se liniștesc.

Fără conturbarea ocupațiilor zilnice dr. **PALOCZ** vindecă deja de ani de zile repede și radical cu metodel lui propriu de vindecare, chiar și cazurile cele mai negleșite, ranele sifilice boalele de țevă, bășică, nervi și șira spinării, începuturile de confuzie a minții, urmările onaniei și ale sifilisului, erecțiunile de spaimă, slăbirea puterii bărbătești (impotența), vătămurile, boalele de sânge, de piele și toate boalele organelor sexuale femeiești. Pentru femei e sală de așteptare separată și esire separată. În ceea ce privește cura, depărtarea nu este pedică, căci dacă cineva, din orice cauză, n'ar putea veni în persoană, atunci i-se va da răspuns amănunțit foarte discret prin scrisoare (în epistolă e de ajuns a se înlătura numai marca de răspuns). Limba română se vorbește perfect. După încheierea curei, epistolele se ard, ori la dorință se retrimite ficăruia. Institutul se îngrijește și de medicamente speciale. Vizitele se primesc începând dela 10 ore a. m. și până la 5 ore p. m. (Dumineca până la 12 ore a. m. Tratament și cu Ivar Ehrlich 606. Adresa: Dr. **PALOCZ**, medic de spital, specialist în Budapesta, de la 1 Noembrie IV., Muzeum-körut 13.

Schimbare de hotel.

Am onoare a aduce la cunoștința on. public. precum și cunoșcătorilor prietenilor, că am câmpărat

Hotelul—Savoy și restaurantul

din Budapesta, VIII. bulev. Iózséf nr. 16

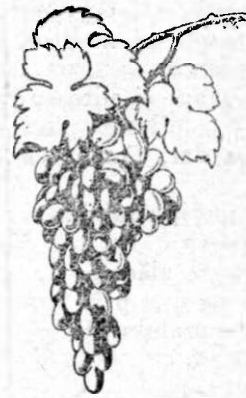
Săli speciale pentru bancheturi și nunți. Seara concertează orchestra lui Kurina Simi. Roagă binevoitorul sprijin.

Farkas Vince, proprietar.

Directorul hotelului „Stefania”, și a cafenelei „Quarnero”, din Abbatia și proprietarul cafenelei „Simplon”.

(E 382—10)

Vânzare de altoi de vițe și altoi de pomi.

Cine dorește să aibă vițe sănătoasă, ieftină și durabilă, precum și pomarii onobilă și durabilă să se adreseze cu încredere lui

Vityé Miklós

cea mai bună și mai conștiințos condusă pepieneră de vițe și de pomi din Ungaria, **OSCSANÁD**, comit. Torontal unde se vinde cantități mari de altoi cl. I. cu rădăcini, pomișori și altoi netezi pentru

viuri de deșert și pentru soiuri de deșert, vițe americane netede și cu rădăcini. Soiuri special pentru flegori. Altoi excelenți și nobili de meri, peri, cireși, vișini, caisini, perșeci, pruni, ringuloți și nuci.

Mare asortiment de trandafiri nobili. Galițe de Orington 3 milioane de bucăți. Se primesc anunțuri de comenzi pentru toamna și primăvara.

Catalog ilustrat și de prețuri gratis și franco. He 532—18

Prăvălia românească

de coloniale și delicatose a lui

George Ștefu

din Arad, strada Deák

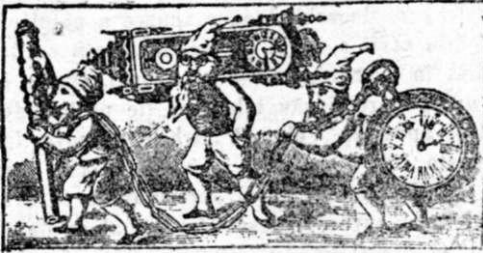
Ferenc 7. (în față cu „Librăria diecezană”) are

Telefon pentru oraș și provincia:
Nr. 881.

(Se 549—10)

Gratis

nu, dar pentru prețuri foarte ieftine poți să cumperi cele mai bune oroloage, oroloage cu pendul, de părete și deșteptătoare, precum și bijuterii de aur și argint și articlii optice

STROBL JOZSEF

clasiaricar și giuvaergiu

LUGOJ, strada **Bonnaz** numărul 7.

Pentru orice fel de reparări și cumpărări de oroloage ofer garanță. (S 363—30)

Pentru sezonul de toamnă și iarnă.

Costume engleze pentru dame, precum și totfelul de haine de stradă, toaleto de :: teatru; execută elegant și modern ::

PATAKI F.

atelier modern de croitorie pentru dame.

TIMIȘOARA—FABRIC
(Temesvár—Gyárvaros) Fútca 11.

(Pa 488—)

Radó Gyula

magazin de pardesiuri pentru dame

■ **ARAD** ■

Au sosit

noutăți de

toamnă și

de iarnă,

asortiment bogat:

Raglance engleze,

Pardesiuri moderne pentru dame,

Paltonașe de plisă,

Pardesiuri Brocca,

Paltoane pentru teatru,

Blane engleze,

Pardesiuri de lână,

Costumuri engleze,

Paltoane pentru fete,

Pardesiuri pentru copii,

Talii moderne,

Halaturi, jupoane, mod.

Haine și talii de doliu.

Prețuri fixe. Telefon 238.

(Ra 531—10)

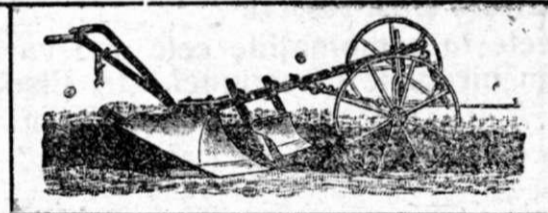
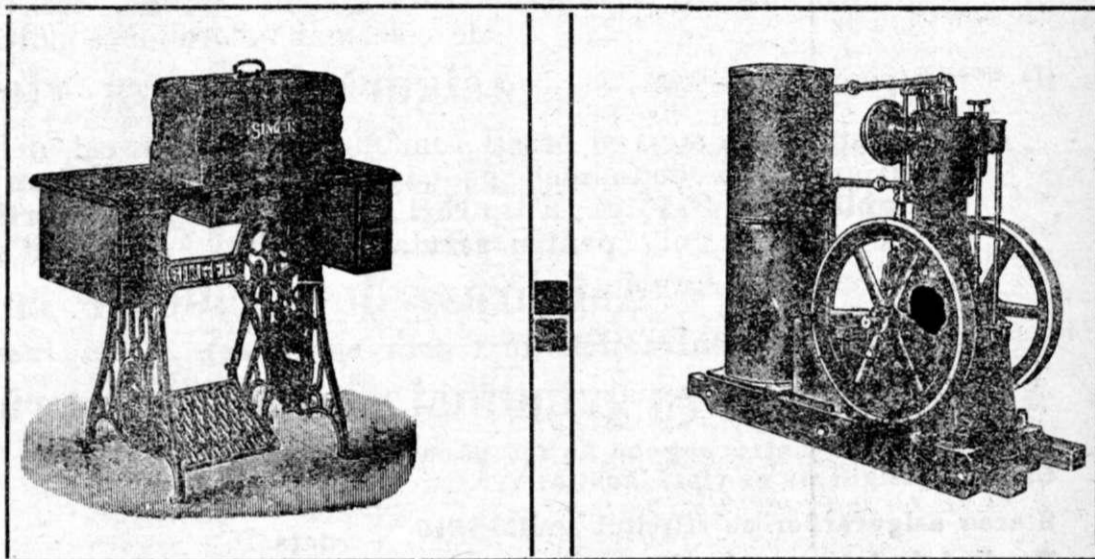
MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea on. pu-
blic asupra marelui meu
magazin de totfelul de ma-
șini agricole cum sunt:
mașini de sămănat, tree-
rat, pluguri grape, preșuri,
și mori de struguri, ma-
șini de cusut.

Mai departe reconstruez
tot felul de Locomobile
să umble singure.

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sparcassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare societate pe acții în Sibiu—Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbaii de încredere ai societății. — Prospecte, ta-
rife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca revizitori buni și cu legături — pot fi primite
oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare
fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECȚIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA”) AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD ȘI KÉS, CSANÁD, BIHOR, TIMIȘ, TORONTÁL, CARAȘ-EVERIN Arad str. Jozsefföherceg nr. 1 (lângă Banca „Victoria”).
Telefon nr. 850

Institut de asigurare ardelean

„TRANSSYLVANIA” SIBIU, str. Cisnădiei 5.

Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc. pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

(Ta 239—62)

Asigurări asupra vieții

(pentru învățatori și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confesionale cu avantajii deosebite), pe cazul morții și cu termen fix, cu plăți simple sau dubla a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.

Asigurări de accidente corporale,

contra infracției (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apeducte

Sumele plătite pentru pagube de foc până la fine anulului 1912.	R.	5.003.540 78
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4.834.801 12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anulului 1910	(foc	119.830.992—
	(viață	11.020.268—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	„	2.204.317—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunii, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acuziții, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile.

Vânzare ocazională!

Prețuri foarte ieftine!

Magazin de dantele Arad, str. Asztalos Sándor 4.

Nu dați ascultare reclamelor răsunătoare, fiindcă este în interesul d-voastre să cumpărați mărfuri bune și ieftine

Se vor pune în vânzare următoarele mărfuri ieftine:

Dantele dela 2 fil.	Năfrâmi de buzunar de batist pentru femei 20 fil.	Cămeși albe din șifon „R” pentru bărbați 1 98 cor.
Țesături de dantele dela 50 fil.	Tricouri de vară pentru copii 50 fil.	Cămeși de noapte din șifon R. 2 60 cor.
Gulere de dantele în orice fason.	Batist pentru scutirea corsetului 60 fil.	Pantaloni albi, croi francez, Köpper I, 2 80 cor.
Decoruri pentru haine, în orice execuție.	Jupoane de lister și elot cu erețele duble 3 coroane.	Gulere pentru bărbați, calit. I. 30 și 12 fil.
Cordele late, în orice culoare, 1 m. 60 fil.	Jupoane de mătășă taft în orice culoare c. 7.	Manșete pentru bărbați „ ” 40 fil.
Ciorapi de mătășă, mouslin în orice culoare, cor. 1 10.	Talii de mătășă 6 cor.	Bretele în orice culoare 70 fil.
Ciorapi ordinari pentru femei 3 păr. cor. 1—	Talii de batist cor. 2 40 fil.	Cravate de mătășă p. bărbați 30 fil.
Ciorapi flour calit. I. 3 păr. cor. 2 40.	Halaturi de delin, execuție frumoasă 6—6 50 coroane.	Ploiere pentru bărbați și dame 2 80 cor.
Ciorapi cu vârgi pt. bărbați 3 păr. cor. 1 20	Cămeși pentru femei din șifon „R”. 1 60 cor.	Albituri fine pentru femei, acoperitoare de dantele pentru porturi, stori, draperii, covoare, linoleu.
Ciorapi pentru băieți, în orice mărime dela 30 fil.	Pantaloni pentru femei din șifon „R” 1 80 „	Mătăsuri tatft și messalin, dantele și țesături de dantele, asortiment foarte bogat.
Ciorapi de mătășă pentru femei 4 cor.	Cămeși de zefir pentru turiști, execuție elegantă 2 60 cor.	Madeire brodate, corsete Reform etc. etc.
Mănuși de ață 40 fil.	Cămeși de zefir fără gulere 2 80 cor.	
Mănuși lungi de mătășă 3 cor.		
Mănuși de piele glacé lungi cor. 3 60 fil.		

==== Rugăm să vă convingeți fără obligamentul de a cumpăra. ====

Prețuri ieftine!

Telefon: 932.

[No 513]

Cu stimă: Magazinul de dantele (Csipkeáruház).

Atențiune! Mare asortiment de Madra.

Mare asortiment de dantele și țesături de dantele.

1910	219	17.625	17.844
1911	236	18.179	18.415
Totalul general	1.952	177.040	178.992

Așadar, o sută șapte zeci și opt de mii, nouă sute nouă zeci și două de persoane călcate de vehicule în unsprezece ani — și aceasta numai la Paris. Nu vorbim de Franța întreagă: nu vorbim de celelalte orașe și țări civilizate, străbătute și ele de automobilul și derivatele lui, de acest copil mai tânăr al progresului, carea omenii i-au plătit și îi plătesc neîncetat tributul de sânge și de vieți. Căci dacă am extinde calculele noastre, am ajunge la concluzii pur și simplu îngrozitoare: ele ne-ar micsora mult bucuria în progresele științei, precum și credința că pe zi ce trece geniul omenesc, prin contribuțiile lui, a reușit să rărească deesele printre oameni.

Să nu ne închipuim nici odată așa ceva. Că în epocile mai puțin civilizate ale omenirii, ignoranța și barbaria moravurilor îngrămădeau hecatombe de cadavre, nimic mai adevărat. Ciurma, holera, banditismul, fanatismul și duelurile secerau în fiecare zi existente omenesti. Războaiele erau mai dese ca în ziua de astăzi. Pe mare, simplele corăbii cu pânze permiteau naufragii mult mai numeroase ca acum. Respectul vieții omenesti era nul. Epidemiile erau mai frecventate, fiindcă igiena nu exista. Insemnează toate acestea că morțile violente erau pe atunci mai dese ca acum? Nici de cum. Proporția a rămas aceeași.

Un statistician minuțios și care ar avea vreme de pierdut, ar stabili, sunt sigur, că pricinile morților violente printre oameni departe de a scădea, n'au făcut decât să-și schimbe aspectul. Astăzi epidemiile de ciurma și de holeră, cari secerau atâtea vieți în epocile de obscurantism, sunt îngrădite de știință. Dar știința a născocit pe de altă parte drumurile de fier și automobilele, cari fac victime nu mai puțin numeroase. Astăzi, duelurile ca deznodământ fatal au ajuns aproape un mit și viața cetățenilor în țările civilizate, putem spune că este sigură, grație măsurilor de ordine și polițienesti. Ce să întâmplă însă? Societatea luând asupra-și sarcina de a veghea asupra noastră, spiritul nostru de vigilență a scăzut, s'a redus la proporțiuni nesemnate. Am renunțat în cea mai mare parte la eforturile fizice violente cari dădeau strămoșilor noștri o așa de mare putere de rezistență organică. Și organismul nostru este, din această pricină, mai jilav, mai susceptibil de anemie, mai predispus la boli. Ducem o viață tihnită în orașele mari, cu aerul rar, cu vântul plin de pulbere și de fum, în care microbii roesc miliardele. Trăim în apartamente înguste, nu facem aproape de loc exerciții, și tuberculoza, teribila tuberculoză ne paște și face ravagii printre noi. Este dovadă lucru că nici odată oamenii n'au perit atât de mult de nemilioasa boală, ca în zilele noastre. Oțica este considerată azi ca o chestiune socială de cel mai urgent interes — și după această definițiune putem judeca proporțiile acestui flagel.

Dar războaiele?... În evul mediu bunăoară și mai târziu, ele nici nu încetau. Astăzi războaiele s'au rărit. Și ce am folosit noi din aceasta? Înainte vreme numărul de morți și de răniți în urma bătăliilor celor mai crâncene, era rizibil față de acela al războaielor moderne, pornite cu instrumente de omucidere așa de perfecționate. Și dacă am socoti victimele războaielor din trecut și pe cele din prezent, pe o perioadă de cincizeci de ani bunăoară, am ajunge la același rezultat, cu toate că oamenii de demult se războiau de cel puțin 10 milioane de ani iar cei de azi la zece ani odată. Dar unde se află diferența în trecut o așa de enormă ciocnire de mase ca în războiul franco-german dela 1870 de exemplu, sau în cel ruso-japonez și ea în cel din Balcani cari se duc în acest moment Europa? Vedeti dar că lucrurile se compensează.

Am vorbit mai sus, îmi pare de naufragii, și am spus că bielele corăbii din trecut se înecau cu mult mai ușor decât imensele și complicatele transatlantice moderne, aceste orașe plutitoare. Nimic nu este mai adevărat. Dar v'ați gândit dtră că tocmai micimea corăbiilor din trecut și mărirea vapoarelor din prezent face ca proporția de pasageri înghițiți de valurile mării să rămână aceeași? Câți oameni puteau să continue vasele de demult? De la treizeci până la o sută — și această

din urmă cifră îmi pare încă exagerată. Pachetoturile de astăzi transportă până la două mii de persoane și tind mereu să transporte mai mult, Concluzia? În trecut, când accidentele pe mare erau mai numeroase, treizeci, patruzeci și chiar cincizeci de corăbii înecate, echivalau, în ce privește numărul victimelor omenesti, cu un singur naufragiu ca acela al Titanicului, bunăoară, ca al pachetotului Bourgogne sau cu o explozie ca aceea a cuirasatului „Liberté”. Și iarăși avem o compensație, o tristă compensație...

Simplă, obscură și sanguinară ca de demult, ori complicată și egoistă ca astăzi, viața umană prezintă la baza ei același fond de cruzime, de păcate, de nefericiri. Ciurma, holera, inchiștiunile deoparte, tuberculoza, drumurile de fer și automobilismul de altă parte, cu toatele dau aceleași procente de victime omenesti. Dar natura ne-a hărăzit în schimb, drept mângăiere, iluzia că prezentul este mai bun, mai generos decât trecutul. Și trăim, ne hrănim cu această iluzie, închidem ochii față de relele cari ne pasc, cari au pășcut pe strămoșii noștri, cari vor paște desigur și pe aceia cari ne vor urma.

Sărmanul om!

Adrian Corbul.

Noul episcop al Lugojului. Ni se scrie: *Dupăcum s'a mai anunțat în „Românul”, Maj. Sa a binevoit să numească cu episcop al diecezei de Lugoj pe reverendisimul domn Valer Frențiu, actualul vicar al Hategului. Actul de numire va apare în numărul de mâne al monitorului oficial.*

Pentru „aeroplanul Ardealului”. Pentru aeroplanul „Vlaicu III” au mai contribuit următorii:

Dr. Alexandru Marta avocat Lipova	20.—
Dr. Nicolae Racota medic Șeica-mare	20.—
Colecta din Cluj este următoarea:	
„Economul” inst. de cred. și ec.	50.—
„Vatra,” inst. de cred. și economii	50.—
Dr. Laurian German dir. de bancă	20.—
Dr. Simion Nemeș avocat	20.—
Vasiliu Ranta jude	20.—
Art. Mandeal dirigent la „Transilvania”	20.—
Gavril Karsai proprietar	20.—
Dr. Ștefan Morariu adv. și soția Anița Bo-	
hățiel	20.—
Dr. Iuliu Florian preot militar	20.—
Dr. Elie Dăianu protopop	20.—
Dr. Valentin Poruțiu avocat	20.—
Oiga Vicaș n. Dragomir soție de medic	20.—
Dr. Iuliu Vicaș medic asistent la univ.	20.—
Victor Ilieș proprietar	20.—
Olivia Tilea soție de căpitan	20.—
Dr. Iuliu Poruțiu avocat	20.—
Dr. B. Bașiota medic	20.—
Dr. Elie Câmpian medic militar	20.—
Dr. Amos Frâncu adv. dir. de bancă	20.—
Ladislau Papp asesor orfanal	20.—
Ioan Beres econom	20.—
Colecta tinerilor universitari	64.—
Nicolau Popovici major ces. și reg.	20.—
Tulliu Roșescu protopop	20.—
Ana A. Popp de Leményi vâd. de adv.	20.—
Interese după banii depuși la „Vatra”	2.—

Duel pentru doina românească. Ni se scrie din Sătmar: Abia au trecut câteva zile de când tribunalul din Sătmar i-a tras în judecată pe avocații *Dr. Carol Barbul, Dr. Ștefan Darabanth, Dr. Mihai Papp și Dr. Augustin Silvasy* pentru păcatul, că au ținut să nu sufere la Silvestru anulul trecut batjocura inimului nostru: „Deșteaptă-te Române”.

Abia ce s'a publicat sentința — și iată că din nou tăbărăsc asupra intelectualilor noștri tineri.

De astă dată (tot în „Panonia”) directorul de bancă, un anumit *Vámos*, secundat de un

grup de ai lui a dorit să infrunte doina românească. Dar a pătit-o și el, ca toți înaintașii lui. Deși incunjurat de admiratorii lui ca ai celui mai bun duelgiu din Sătmar, cu rușine a trebuit să părăsească sala la pășirea energică a dlui *Dr. Ion de Kováts*, iar doinele românești au ținut lanț, — ca apoi a doua zi să vie străinul să-și cerce dreptatea.

A primit-o. Duelul dintre bravul nostru tânăr *Dr. Ion de Kováts* și directorul *Vámos* s'a sfârșit cu grave răni pentru evreul maghiarizat. Martorii dlui *Kováts* au fost tinerii noștri avocați *Mihai Papp* și *Ștefan Darabanth*.

Sunem mândri că și de astă dată a biruit Românul.

Pe când meșneagul protopop *Andrei* în Maramurăș — țara lui *Dragoș* — vestește limba și legea românească, fiul său în învecinatul Sătmar, învață cu sabia neamul străin să cinstească această limbă.

Suntem mulțumitori că în luptele ce le avem aici ne dă mână de ajutor un vrednic urmaș al unei străvechi familii din Maramurăș. Suntem mândri că fruntașii noștri tineri, pas de pas țin să deie adevărate dovezi despre crezul lor. Până ce avem astfel de tineri — frică nu purtăm de nime. *Correspondent.*

Viitorul nostru împărat. Zilele trecute arhiducesa *Zitta*, soția arhiducelui *Carol Francisc Iosif*, viitorul moștenitor al tronului habsburgic, a dat naștere unui fiu, care va fi după tatăl său viitorul împărat. *Luni M. Sa*, în calitate de naș va asista la botezul micului arhiduce, la care botez va lua parte moștenitorul *Francisc Ferdinand*, *Carol Francisc Iosif* și toată curtea împărătească. Vor fi deci de față la această ceremonie 4 împărați: Actualul împărat, urmașul acestuia, arhiducele *Carol Iosif* și fiul său.

Rectificare. În frumosul articol *Pierre Loti*, — monument splendid, neperitor, ridicat de un poet unui popor de oameni buni — este a se citi la pag. 9. coloana a doua: „*visători cari iubesc imobilitatea*” și, firește, nu „*imoralitatea*” cum s'a tipărit greșit.

Cunnie. Dl *Dr. Ștefan Cioroianu*, cand. de preoție în Banat-Comloș, își va serba cununia religioasă cu d-șoara *Elena Mezin* din Nereu, Luni în 12/25 Noemvrie în biserica gr.-or. română din Nereu. — Felicitările noastre!

Descoperirea asasinilor lui Stroe Beloescu. Alaltăieri au fost prinși și depuși în arestul preventiv din Bârlad indivizii *Gheorghe Zinga*, *Ion Gălan*, *Nicolae Lehăsluș* și *Niță Ilie* bănuți că ei ar fi autorii asasinatului săvârșit asupra lui *Stroe Beloescu*, despre care am vorbit la timp în ziarul nostru. La interogatoriul ce li-s'a luat primii doi au făcut mărturieiri complete, pe când ceilalți susțin cu încăpățănare că sunt nevinovați. Corpurile delictate nu există. Ancheta continuă.

Români din Balcani. — „Epoca” dă la iveală câteva date interesante asupra elementului românesc din Serbia și Bulgaria. Reproducând cifrele următoare:

„După statisticile sârbești, la 1846 au fost 97.215 români, la 1850 numărul lor e de 104.343, la 1859 ajung 122.593, la 1866 sunt 127.326 români, la 1890 so ridică la 143.684, la 1895 cifra românilor ajunge la 159.510 pentru ca la 1900 statisticile sârbești să scadă numărul românilor la 122.429. Scăderea aceasta de 37.081 nu e motivată. Ci luând în considerație creșterea populației întregului ținut locuit de români, și ținând seamă de proporția în care este reprezentat elementul românesc, azi cifra lor trebuie să fie de cel puțin

Max Schorch et Co

fabrică de electromotoare și mașini dinamice RHEYDT.

Execută: electromotoare speciale pentru țesut și împletit și pentru industria ferului, metalului și lemnului, mașini dinamice, transformatoare, instalațiuni pentru putere mare electrică etc. — Reprezentanți pentru Ungaria:

BENE și WEIN

ingineri mecanici diplomați. Birou tehnic: BUDAPESTA, IV., Harisbazar 2. sz.

Plănuesc și execută totfelul de instalațiuni pentru transmiterea de putere. (A 200—26)

25.000 de suflete. Desnaționalizarea acestor români nu se resimte decât acolo unde ei sunt izo- ați de masa compactă românească.

Numărul românilor din Bulgaria, după statisticele bulgărești este de 88.109 astfel repartizati după districte: Vidin 44.089, Vrata 13763, Plevna 11.721, Rusciuc 6933, Varna 2327, Burgas 852, Fărnova 2629, Filipopol 2336, Chirustendil 397, Sofia 1708, Stara Zagora, 676, Sumen 540 în cele 5 districte din urmă sunt aromâni. Insa dacă ținem seamă de grija oficialității de a ascunde numărul românilor din acest ținut, și mai ales dacă luăm în considerație numărul mare al satelor cu o populație românească, dintre cari unele ajung până la peste 2 mii locuitori, Bragovo, Gânzovo, Căști, etc., trebuie să evaluăm numărul românilor din Bulgaria la 100.000.

Aventura unui român. Acum trei zile, în gara dela Est, povestesc ziarele pariziene, oamenii de serviciu găsiră dormind un tânăr sub un vagon al expresului orient, care tocmai sosise în gara centrală din Paris. Fața tânărului era neagră de funingine și peste tot era așa de murdar, că deabia mai seamănă a om. Când îl deșteptară, de abia putea umbla. Dus la comisariatul special, spuse că e român, și că se numește Grigore Mișulescu. Viu din Nancy, adăogă el, eram fără lucru și fără bani; m'am băgat sub un vagon ca să viu să cer la Paris ajutor unui văr al meu, Bărbulescu. Tânărul avea acte de identitate cari dovedeau că spune adevărul. Dar când chemară pe d. Bărbulescu stabilit comerciant la Paris, acesta nu voia să-l recunoască. Numai după ce tânărul fu bine spălat și apăru, în sfârșit sub chipul lui adevărat, d. Bărbulescu își recunoscu vărul și-i deschise brațele. Comisarul se mărgini să admonesteze pe tânărul Mișulescu și să-i ceară să plătească drumul dela Nancy la Paris.

O vorbă pentru Turci. Intr'o împrejurare de zilele acestea Octave Mirbeau a deplâns pe Turci în cuvinte duioase, cuvinte pe cari Turcii le aud acum atât de rar.

„Ce tristeță să vezi pe Turcia murind! Iubeam țara asta. O iubeam fiindcă o cunoșteam bine, căci o vizitasem adesea. Turcii! Dar sunt ființe delicioase! Vă las d-voastră pe guvernânții lor cari în fața mea sunt la fel cu toți ceilalți... Dar burghezul turc, țăranul chiar au un spirit frumos și nobil, iar prietnia lor e încântătoare. Cu toată piedeca interpretului, am găsit întotdeauna convorbirea lor plină de poezie și de originalitate. Negustorul din Constantinopol este omul cel mai leal pe care l-am întâlnit vre-odată. Turcii sunt leali și ei n'au încetat să fie victimele raselor perfide cari îi înconjoară. S'a vorbit adesea de masacrele la cari s'au dat; astea n'au fost niciodată decât acte de apărare, mișcarea energică a animalului care se scutură să scape de paraziți. Și ce pământ admirabil! Ce cer și ce mare! Fără îndoială, astea nu vor muri niciodată, dar această civilizație delicioasă poate muri, și asta dădea țării culoarea și relieful său. O crimă se comite în momentul acesta, credeți-mă. Să ne ferim de cuceritori. Sunt unele ambițiuni tot așa de primejdioase ca epidemiile.

Din Germania cu balonul la Câmpenii din Ardeal. La München în Germania s'a înălțat deunăzi un balon mare, în care erau trei domni. Un vânt puternic a apucat balonul și după aceasta a rătăcit 29 de ore prin aer, a ajuns deasupra Munților-Apuseni în Transilvania, unde a coborât pe hotarul orașelului românesc Câmpeni. Cei 3 aviatori, rămași sănătoși, au fost primiți în gazdă la avocatul nostru, d. Dr. Zosim Chirtop. Balonul n'a suferit nici o stricăciune, așa că l-au pachetat frumos și cei trei oaspeți neașteptați au plecat cu trenul iară la Germania înapoi.

Inecat în Olt. Un țăran român din comuna Noul-românesc a trecut, cu un măcelar din Sibiu, vadul Oltului dela Beșimbav la Rucăr într'o luntre. La reîntoarcere, când să sară în luntre, a căzut în Olt și s'a înecat. Cadavrul lui a fost găsit a doua zi în miezuina hotarului Rucăr.

Un om mâncat de porci. La moșia Haidarchioiu a fraților Aldea, nu departe de Mangalia (Dobrogea) a fost mâncat de porci zilele acestea un bătrân cu numele Dumitru Durdea. El fusese pe vremuri cioban, dar îmbătrânind și îmbolnăvindu-se trăia pe lângă țările, având adăpost și mâncare. Intr'o zi fiind timpul fru-

mos, bătrânul a adormit afară. O turmă de vre-o 30 de porci, cari pășteau în apropiere, dând de el s'au năpustit asupra lui și l-au mâncat aproape întreg, lăsându-i numai capul. Proprietarii au dat ordin să împuste toți porcii.

De-ale Nazarenilor. „F. P.“ din Sibiu i-se scrie din Topleț (comit. Caraș-Severin) următoarele: În comuna noastră, locuitorii sunt toți români gr.-or., afară de câțiva lucrători de fabrică. Anul trecut s'au găsit trei slabi, cari din mândrie ori prostie, și-au lăpădat legea străbună și au trecut la Nazareni. În luna trecută a răposat fata lui Ilie Tomescu, unul din acești înstrăinați. Comitetul parohial hotărîse, că în cimitirul creștin să se poată înmormânta numai cu preot și cu sfânta cruce în frunte. Când a cerut Tomescu voie să-și înmormânteze fata, comitetul parohial, la propunerea președintelui, a bunului creștin și român, dl Ioan Bornuz, a hotărît, că numai atunci i-se va da voie, dacă se va învoi ca cel puțin dela poarta cimitirului moarta să fie condusă de preot după rinduiala sfintei noastre biserici.

Pocăiții nu s'au învoit și s'au dus să facă apel la primpretore. Acesta însă a poruncit să se facă înmormântarea după rânduiele bisericești, căreia îi aparține cimitirul. Neavând în cătrău, pocăiții au adus pe moartă până la poarta cimitirului, apoi a fugit. Înmormântarea s'a făcut creștinește. *Petru Stoica, înv. pens.*

Animalele în casă. Un membru al Academiei de medicină din Paris a ținut o conferință despre animale pe cari omul obișnuiește sa le ție prea aproape de el. Subiect interesant, căci mai toate casele au favoriții lor în lumea căinilor, pisicilor, păsărilor. După cât se vede însă, plăcerea e procurată pe un preț prea mare, căci prezența animalelor domestice provoacă nu numai afecțiuni sentimentate și de cele fizice. Așa, câinii, pe lângă că pot da microbul turbării, pe care uneori îl au fără să turbeze și ei, prezintă posibilitatea să străcoare în organismul omului o varietate de tenie, care pe urmă cauzează pungi cu apă la plămâni și rinichi, boale mortale. În plus, câinii mai produc niște microbi cărora se datorește adesea cheha stăpânilor... Pisica dăruiește binefăcătorilor ei o egzemă din cele mai încâpăținate. Iar pasările — papagalul în primul rând — răspândesc și ele bacili cari câteodată sunt în stare să asigure epidemii. Concluzia, lesne de tras.

Din „serviciile” poștei ungare. E cât se poate de detestabilă neregularitatea circulației ziarelor românești prin poștă. O mulțime de nemulțămiri face abonenților, cari primesc ziarele uneori la săptămână dela apariție, alteori le găsesc desfăcute și sfârticate prin localurile poștelor, ca bunăoară în Bistrița. Astfel de servicii condamnabile ar trebui delaturate, căci e vremea!

O „Filială”. Niciodată mintea omenească n'a dovedit atâta nestatornicie, superficialitate și istețime în alergarea după senzații ca'n vremile noastre. Cică o anumită bancă „Hangya” ar voi să-și întemeieze o „filială” în Bistrița, iar acționarii să fie culeși din toate breșlele omenești posibile: oficanți destat, funcționari de tren, meșteșugari, meseriași, soldați-honvezi. Intre statute cari sunt pe cale să se alcătuiască e vorba și de unul de următorul cuprins: să se facă o prăvălie mare pentru întreținere de vipt. — Parcă civilizația ar consta din alergările pline de iscoadă și frământările mărunte, cari dau subtilități de gândire fulgerătoare — vrednice de eternizat — menite să înfrățiască națiile la câte un — blid! — Iacă un institut patriotic!

x În sfârșit nu mai pricepuiește multă bătaie de cap că de unde se poate cumpăra mai ieftin obiecte de sticlă, porțelan și obiecte de decor, deoarece atât acestea cât și cadouri ocazionale precum și candelabre pentru lumină electrică se pot cumpăra mai ieftin în prăvălia specială de sticlării a lui Fischer Mór, Arad, bulev. Andrássy nr. 20. Asortiment bogat de cadre ieftine. Telefon nr. 568. (Fi 401)

x Atrag atențiunea on. public, care va sosi în Arad cu prilejul serbărilor centenarului seminarului român gr. or. din loc, asupra estuantului din grădina de iarnă și a localităților cafenelei hotelului „Central” Cu distinsă stimă **Csermák Ágoston** ospătar. (Ce 567—2.)

x **Nadler és Dr. Schönfeld** fabrică de oroloage pentru turnuri, *Budapesta VIII. Prater 9.* O recomandăm în atenția On. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați liferează cele mai perfecte oroloage pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltuiala proprie. Ia garanție pentru oroloagele liferate. Lămuriri și catalog trimite gratuit celor ce se refer la acest anunț din ziarul nostru. (N 42)

x **Cuptoarele „Cora”** reclamă puțin material de încălzit. Cuptoarele acestea precum și alte cuptoare bune și vetre de fier se vând cu prețuri ieftine la fecăria **Pöhm János, Arad, piața Libertății** (Szabadságtér). (P. 427—20.)

x **Pianul** este, probabil, singura marfă cumpărarea căreia reclamă mai multă precauțiune din partea cumpărătorului. Ceea ce e și foarte explicabil, deoarece pianul este decorul cel mai frumos, mai folositor și mai prețios al casei. Dreptaceea e consult să se cumpere dela firme deune de încredere. O astfel de firmă este firma **Triska I.** fabrică de piano, în Cluj-Kolozsvár, pe care o și recomandăm on. noștri cetitori. Acei cari se provoacă la ziarul nostru li se dă favor.

x **Pastilele de piept ale lui Egger** sunt cu efect sigur și grabnic în contra tusei, răcelei și flegmei. Sunt neîntrecute ca leac în contra durerii de gât și a înădușelei. Nu strică stomacul, au un gust foarte bun! Se pot căpăta în fiecare farmacie (apotecă) și drogerie. Cutia costă una și două coroane. Cutia de probă: 50 fileri. Depozitul (magazinul) principal: **Dr. Egger Leo și Egger I. Budapest VI., Révai utca 12.**

CRONICA SOCIALA

Petrecere în Pârneava Aradului.

Țăranii români din Arad-Pârneava, cu concursul corului seminarial, aranjază Duminecă, în 11/24 Noemvrie, concert urmat de joc, în sala Casei Naționale, la care invită respectuos publicul din loc și jur. Inceputul la orele 8 sera. — Venitul e destinat pentru facerea unui prapor în sfta biserică. În paușă se va juca Călușerul și Bătuta.

Invitări speciale nu se fac.

Ultima oră

Vești despre mobilizare.

Budapesta. — Toți rezerviștii din **Budapesta aparținători corpului IV de armată (dela Cașovia. N. R.)** au fost convocați să se prezinte imediat, în haine civile, la regimentele lor.

Arad. — Din sursă competentă primim informația, că comandamentul corpului al VII-lea de armată a primit deja ordinul de mobilizare. În biroul regimentului din cetatea Aradului se fac mari pregătiri luându-se în secret toate măsurile pentru mobilizare. În senzul ordinului de mobilizare, rezerviștii nu vor fi convocați toți deodată, ci după clase. După cum suntem informați mai întâi vor fi convocați rezerviștii liberați în anii 1912 și 1911, cari în timpul cel mai scurt vor primi convocările. Ofițerii rezerviști, fără nici o considerare vor fi deodată convocați.

Arad. — *Ieri și azi au fost convocați a se prezenta imediat husarii rezerviști, aparținători reg. 3 din Arad.*

Viena. — „Neue Freie Presse” declară la loc de frunte, că veștile despre mobilizarea armatei rusești sunt adevărate. Față de această procedură a Rusiei comandamentul monarhiei no-

stre a ordonat urcarea efectivului corpurilor de armată din Lemberg, Przemyse și Cracovia.

Berlin. — La bursele din Berlin și New-York s-a răspândit șovnul, că monarhia austro-ungară a ordonat mobilizarea corpurilor de armată V, X și XI din Galiția.

Propunerea de pace a Italiei.

Paris. — Guvernul italian a predat primului ministru francez Poincaré un nou proiect în chestia unui nou port sârbesc la Adriatică, cu regarea că Poincaré să înceapă o mediere în sensul acestui proiect. După această nouă propunere un port albanez ar fi declarat ca port internațional iar Serbiei i s'ar garanta drum liber spre acest port.

Ministerul de externe austro-ungar cunoaște textul acestei propuneri. În numărul de azi al ziarului „Fremdenblatt” a apărut un articol într-un ton foarte pacinic în care se accentuează, că Austro-Ungaria cedează un port Serbiei și un drum spre acest port, nu permite însă, că Serbia să obțină prin ocupare acest port.

Fethi Pașa omorât de Sârbi.

Üsküb. — De pe câmpul de luptă se anunță că soldații sârbi alungând armata turcească de est din Monastir l-au omorât la Rezna pe Fethi Pașa.

Sârbii în Durazzo.

Praga. — „Venko” anunță din Rjeka că trupele sârbești au intrat ieri în Durazzo și au ocupat întreg orașul.

Garibaldiștii în război.

Milano. — Ziarului „Seccolo” i-se telegrafiază din Larissa: Un batalion de garibaldiști s-au ciocnit la Slavnița cu trupe regulate turcești și cu trupe albaneze. După o luptă disperată de 11 ore garibaldiștii au învins, deși au avut 18 morți și 80 răniți.

Retragerea trupelor turcești din Monastir.

Constantinopol. — Oficial. Comandantul suprem al armatei de est a telegrafiat următoarele: După o luptă de trei zile, care s'a dat în vilatetul Monastir am văzut, că pozițiile terenului nu ne oferă nici decum, ca să ne putem apăra iar rămânerea în Monastir ar fi fost în desavantajul armatei noastre, re-am retras o parte a trupelor la Rezna, iar o altă parte la Florina. La Munții Miridiților ne-am ciocnit cu o trupă de 6 mii sârbi, pe care i-am împrăștiat și i-am alungat până la localitatea Pesa.

Dezastrul Bulgariei.

Berlin. — Din sursă autorizată se vestește că situația armatei bulgare la Ceatalgea e foarte deplorabilă. Până în 17 Noembrie parte au căzut, parte au fost făcuți incapabili de luptă 90.000 de soldați bulgari. Afară de pierderea aceasta armata bulgară mai are să sufere și din cauza holerei, tifusului și a boalelor, cari toate bântuie între Bulgari în aceeași măsură ca și între Turci. În luptele dela Lüleburgas, Kirk-Kilisse și Ceatalgea a pierit floarea inteligenței bulgare, iar cei rămași, cari mai poartă arme sunt deabia ieșiți din anii copilăriei și bărbați în etate mai înaintată. Într-o singură luptă au rămas pe câmpul de luptă 700 universitari bulgari, descendenți ai familiilor înalte bulgare și lucrul se ține în Sofia în secretul cel mai strict. Ce se va întâmpla însă dacă se va afla că toată tinerimea cultă din capitala Bulgariei, speranța țării în desvoltare a pierit pe câmpul de luptă? Pe

timp îndelungat nu se vor afla bărbați, cari să conducă funcțiile înalte ale administrației și cărorora să fie încredințată administrarea provinciilor ocupate.

Cronica feminină

Economia de casă.

Revista literară germană: „Unser Hausfreund” din Lipsa Nr. 1, 2 din 1912 serie între alie chestii privitoare la chemarea femeii și două articole despre industria de casă a țăranilor germani.

Numita revistă arată importanța cursurilor și a educației fetițelor tinere cu privire la economia de casă a țăranilor. (Landwirtschaftliche Haushaltung) și se plânge, că fetițelor tinere nu li se dă destulă ocaziune ca să învețe economia cu toate cele de lipsă pentru trebuințele țăranilor economi.

Inceputul articolului prim e cam de cuprinsul următor:

Din diferitele părți se aude azi observarea dureroasă, că poporul, țăranul nostru nu mai pune așa mare pond pe economia de casă, ca mai de mult.

Cu deosebire fetițelor tinere nu li se mai oferă ocaziune și nu li se dă posibilitatea să pătrundă mai adânc în acest ram, cu un cuvânt țăranii în cercul lor de activitate se departă din ce în ce de obiceiurile vechi, când fiecare familie își creștea fetițele pentru căsnicie. Nu este aci locul să căuțăm vina de căpetenie pentru această rătăcire, ei doară e de ajuns să observăm, că din mai multe părți s'a recunoscut lipsa și puțința de a da fetițelor noastre educația în ramul economiei și industriei de casă. Școale de economie sunt puține.

Știm că Germanii pun mare preț pe școalele de economie și industrie la țăranii lor și dacă cu toate acestea se pot plânge și ei că economiei nu i se dă destulă importanță e semn, că oamenii culti, oamenii luminați, inteligenți, dăruți dela Dumnezeu cu judecată bună și cu minte naturală încep să priceapă că nu e bine să ne departăm de economie. Și ceea ce zice revista literară germană se potrivește de minune și pentru noi. Și noi Românii avem același păcat, de a nu da fetițelor noastre ocaziunea recerută, ca să cunoască, să facă studiu și practică formală în economia de casă.

Și la noi țăranul cât de cât cu dare de mână nu-și mai lasă copiii și fetițele la lucrul ce se ține de economie ei din toți vrea să facă domni și doamne. În loc de a ști sămăna și îngriji o grădină cu verdeturi și legumele trebuincioase pentru nutrirea familiei, și a ști să se ocupe cu tot soiul de galițe (hoare), cu sămănarea și îngrijirea cănepci, — nu să luere dacă-i dă mâna, dar să știe conduce, deși a luera nu numai că nu e rușine, dar lucrul întărește corpul și înobilează sufletul, dar fetițele noastre nu capătă de micuțe educația recerută ca să îndrăgească economia de casă, ei numai gândul de a se ști găti și de a cânta la pian le preocupă aproape pe toate, cari au învățat cât de cât la școală. Se confundă mai totdeauna ambițiunea cu vanitatea și se întărește părerea greșită că fetele cu cunoștințe mai multe, să nu se mai ocupe cu economia de casă. De acest morb trebuie să ne vindecăm și să convingem tineretul că e în rătăcire când crede că a luera e lucru dejositor, iar puțințele școale de economie ce avem să le sprijinim, și să luăm exemplul dela alte popoare cari țin cu tărie la economia lor și se silese a perfecționa și cultiva cu grije, — iar când se văd semne de înstrăinare să venim și noi în ajutorul fetițelor dela sate, să le îndemnăm și însuflețim pentru ca să luere grădinile lor cu pricepere și bună chibzuială cum fac germanele, cari nu lasă nici un petec de pământ gol și fără

ca să nu i tragă folos cu câte 2—3 rînduri de verdeturi până toamna. Tot astfel trebuie să ne întereseăm și de celelalte lucruri ce se țin de economie, căci numai fiind și femeile noastre harnice și lucrătoare, chibzuite, cu împărțeală bună, și cruțătoare, numai atunci se va spori averea, și sporind averea se va întări vaza poporului nostru. Deci, cei pe cari Dumnezeu și soarta i-a destinat la țară, să țină cu tărie la conducerea înțeleaptă a economiei, unde o femeie harnică e o comoară neprețuită — și celui ce i-a dat Dumnezeu minte și pricepere să lumineze pe țăraneele noastre, și întoemai ca la germani să le sfătuiască a-și crește fetițele cu dragoste către economia de casă, căci numai ținând cu sfințenie toți împreună și întărindu-ne materialierște, numai atunci vom putea răsbi și trece înainte. *Ombra.*

PAGINI RASLEȚE.

Flagelele naturii.

§. 3. Foametea.

Divisiunea muncii e una din condițiile progresului. Cât timp membrii adulți ai unei seminții primitive — bărbați, femei, copii mărisori — sunt ocupați zi de zi cu câștigarea mijloacelor de hrană: cu pescuit și vînat primitiv, cu adunat de poame și culesul tuturor materiilor consumabile din pământ — pentru a se apăra contra foametei — atîta timp nu prea au perspective de a contribui cu ceva la progresul cultural general. Cu totul altfel un popor, a cărui organizație economică îi permite să lase grija câștigării alimentelor în sarcina unei părți a poporului, în timp ce clasele celelalte se pot dedica altor ocupații, precum: diferitelor es-ploatații, apoi meseriilor, negotului, artelor și științelor. Numai prin divisiunea muncii progresa cultura.

Faptul precedent trebuie să-l avem în vedere, când e vorba de foamete. Acest flagel bântuie des la popoarele primitive. E mai puțin cunoscut în țările civilizate. Bântuia des înainte de perfecționarea mijloacelor de comunicație. E mai puțin cunoscut astăzi, în epoca drumurilor de fer și a vapoarelor de luptă mare. Va fi necunoscut, când chimia va inventa metode de a atrage materiile nutritive de-a dreptul din atmosferă.

Progresul științei a produs perfecționarea mijloacelor de transport. Înainte de brăzderea continentelor cu drumuri de fer ori de străbateră oceanelor cu vapoare: ba ici, ba colo, se pomenea des foametea. Întrau Tătarii în Ungaria? — După ei urma foamete. Năvăliau lăcustele în Moldova? — Pe urma lor rămănea foamete. Înunda Someșul în vr'o toamnă? Urmarea era foametea. Se războiau Rușii cu Turcii? Câștigul imediat era foametea. Și așa mai departe.

Foarte des se ivea acest flagel după secetă îndelungată. După secetă s'a ivit foametea în Egipt pe timpul lui Iosif (Moise, I, 41, 56) și în Palestina pe timpul prorocului Iile (Regi, I, 17—18). Probabil că cea de pe timpul lui Iosif ni se relatează frumos și de o inscripție ieroglifă, aflată prin anii 80 din secolul trecut:

„Supărat sunt — zice regele prin acea inscripție — pentru tronul și locuitorii palatului. Imbrăcatu-s'a în jale sufletul meu de cumplita nenorocire, că 7 ani din stăpânirea mea, nu s'a revărsat unda Nilului. Lipsesc cerealele, lipsesc legumele, gol este în toate mijloacele de hrană. Tot omul se face hoț pentru deaproapele său. Bărbatul ar face un pas înainte, dar nu poate merge. Copilul uită lacrimile. Jumele se târește ici-colo. Bătrânii sunt amorțiți, cu picioarele încovoiate și brațele așezate în sân,

Telegramă dela Gambrinus! BUDAPESTA, bulev. Erzsébet nr. 27
CEL MAI MARE ȘI MAI FRUMOS RESTAURANT din Ungaria.
 În fiecare zi de sârbătoare și Duminecă dimineața prânzișor și muzică militară.

Zinic după amiază oină și concert de orchestră.
 Seara concert simfonic dat de orchestra militară.
 Bere „Részvény”. Prefeturi moderate!
 Proprietar:
Oláh Gyárfás Mihály!

zoc pe pământ. Mai marii împărăției stau zăpăciți. Hambarele se deschid, dar nimic nu este în ele, decât aer, căci tot ce a fost în ele s'a consumat."

Cei șapte ani slabi fost-au pela 1500 a. Chr. De atunci de câteori s'a perândat foamea în țările civilizației antice și în țările creștine ale evului mediu! Ba și în evul nou, până prin 1850—70! De câteori oamenii din un colț de țară trebuiau să mănânce rădăcini din pământ și coceni de cucuruz, pentru a-și amărui foamea!

Un exemplu caracteristic din Moldova, amintit de cronicarul Enachi Kogălniceanu:

„Iară când au fost la mijlocul verii (în a treia domnie a lui Constantin Mavrocordat, 1748—9) sau din păcatele norodului sau din nenorocirea Domnului, au trimis Dumnezeu urgia sa asupra acestei țări, lăcuste, de au implut țara prin toate ținuturile, istovind tot; pe unde se puneau rămânea locul negru, ca când n'ar fi fost sămănat nimica nici-odată; sau grâne de era, sau vie, sau mălaiu, sau păpușoi, sau pădure de era infrunzită, rămânea de părea că-i uscată. Și au ținut câțiva ani; măcar că începuse încă din domnia frăține-său, lui Ioan-Vodă, dară nu era atâta, nici se lățise peste tot locul ca la Măria Sa, căci într-o zi s'au pornit prin Iași și de mulțimea lor soarele nu se vedea, de care poruncind Domnul la toate mănăstirile ca să facă rugă și să tragă toate clopotele cele mari, că doar s'ar speria să fugă, iară înzadar s'au ostenit, căci era urgia lui Dumnezeu. Și în puțină vreme s'au făcut o mare scumpete, cât ajunsese dimerlia de orz un leu și pe multe locuri neavând oamenii ce mânca uscau coji de copaci și le pisau făcându-le făină, le mestecau câte cu puțină făină și le făceau mălaiu și mâncău. Pe alte locuri strângeau ghindă și iară asemenea făceau; care nu putem arăta ce nevoie era de foame, la care mi-s'a întâmplat și mie de am văzut cu ochii în câteva sate la ținutul Botoșanilor, fiind eu orânduit cu slujba domnească acolo iarna. Fetele lor sămănu a fi fierte și nu puteau grăi de slabi, cari ajungând în primăvară toți au murit. Am mai văzut și la Cernăuți, într'un sat la casa preotului în postul mare, descălecând acolo pentru prânzit; bucate de sec ne-au gătit, iară în loc de pâine ne-au scos mălaiu de ghindă și am mâncat câte o bucă mică cu toții. Și au ținut această foamete toată domnia acestui domn, fiindcă nu lipseau lăcustele din Moldova, căci vara mâncău orice aflau și despre iarnă se îngropau, iară de primăvară eșiau însutite de cât erau."

În zilele noastre de comerț și comunicație non-plus-ultra foamea generală nu ne-o putem închipui decât în cazul dacă prin ceva minune nu s'ar produce cereale, cel puțin un an de zile, nicăiri pe suprafața pământului. Altfel, lipsurile regionale și locale, se nivelează numai decât prin comerț. Evident, că din aceste nivelări profită mai întâi oamenii instăriți; fie din clasa intelectualilor fie din a plugarilor. Poporul absolut sărac e espus și acuma la foamete, dacă nu intervine caritatea și ajutorul celor dela cărma statelor. Mizeriile periodice din Rusia meridională, ori din Bihorul nostru, sunt destul de recente. **Gavr. Todica.**

ECONOMIE.

Bursa de cereale.

Cursul azi la ora 12 și jum.

Budapesta, 23 N. emvrie.

Grâu pe Aprilie	12.10
Săcară	10.56
Porumb (Cucuruz) pe Mai	7.91
Ovăs pe Aprilie	11.12

Igienă.

Sănătatea.

Cine se gândește la sănătate?... Acel ce o pierde... poate. Atunci când n'o mai avem, când ne prăpădim vremea tânjind săptămâni încheiate și cheltuim banii scumpi pe medicamente și doctori, atunci abia ne aducem aminte ce comoră avem în sănătate... pentru a o uita îndatăce ne facem bine.

Suntem de-o nepăsare fărădelege în privința sănătății noastre și n'avem nici măcar destoinicia să ne lecuim singuri, ca pisica și cănele, cari își găsesc numai decât buruienile trebuitoare, în caz de se îmbolnăvesc. Neîntind deprinși să ducem grija sănătății noastre, îi nesocotim condițiile de căpetenie: aer, lumină, băi, mișcare, locuință ferită de umezeală, o hrană cumpătată etc.

În privința asta, (dar și în alte multe,) suntem în urma japonozilor, cari își îngrijesc de minune sănătatea. Așa de pildă, au băi populare în fiecare oraș, unde nu-i japonez să nu între pentru o baie zilnică, (vara chiar de 3—4 ori pentru câte un duș răcoritor).

Europenii civilizați, nici măcar odată pe săptămână nu fac câte o baie caldă, pentru îngrijirea curățeniei, care favorizând lucrarea pielii este una din condițiile principale ale sănătății. Nu se gândește că boala e tănjire, nepăsare, desnădejde, chiar și răutate căci turbură cumpăna simțurilor.

Viața fiind o datorie, ar trebui s'o păstrăm cu sfințenie, ocolind tot ce o vatămă, și având luarea aminte încordată spre îngrijirea sănătății. Prin o igienă bună se preveni o mulțime de boli; observând mereu ce ne prieste și ce nu, ne cruțăm de suferințe. Dar trebuie să ne fie o grijă esențială întreținerea și întărirea sănătății trupului și pentru că de asta atâră în mare parte sănătatea sufletului. Înruirea reciprocă a partilor sufletesti și trupești a arătat-o deja Virgil prin maxima „Mens agitat molem“.

Sănătatea e propășire: avânt, armonie între rațiune și îndemnuri, însuflețire pentru cauzele drepte, pentru năzuințele de mâne, pentru „frumos“ ce pune pe buze surisul fermecător al mulțumirii.

Cel sănătos și tare moralmente, are încredere în sine, energic de luptă și-i mai aplicat spre plăcerile înalte ale artelor, a poeziei și a bunătații: virtutea cea mai frumoasă ce a plăsmuit pentru adevărații creștini, marele Cristos.

Un caracter: o putere morală, cu voință hotărâtă, cu energie de cheltuit, nici nu se poate închipui la un trup subred. Și pe când o fire tare, sănătoasă, cu organism bine cumpănit ese izbânditor din luptele sociale, una istovită de suferință e doborâtă, repusă, căci boala e un zăgaz al sufletului dar este și izvorul tuturor patimilor.

Insemnătatea dezvoltării sănătoase a trupului fiind în strânsă legătură cu dezvoltarea sufletescă: mentalitatea insului, deci și mentalitatea obștească, ar trebui să dăm mai multă atenție sănătății noastre. Dacă nu ni-s'a altcui de mici copii deprinderea s'o îngrijim să-i luăm ca mari, ca oameni formați, îngrijirea în programul traiului zilnic. Cu o voință limpede se dobândesc minuni: instinctul devine conștiință, omul se poate educa, reforma singur. Având însul facultatea de aș regula — între anumite margini, firește, — feluritele funcționări ale organismului, poate câștiga noi însușiri pentru lupta crâncenă a vieții.

O hrană chibzuită, băi, sport, gimnastică, mișcare în plin aer, țin departe oboseala, sleirea mușchilor, a sucului vital și întrețin sănătatea, singura noastră comoră în valea plângerii.

Neli Cornea.

POSTA REDACTIEI.

Savonarola. Cel mult aici, ca să nu supărăm pe nime:

Cronică rimată.

Fii mai serioasă și fii mai blajină,
„Unire“, „Unire“, cultură creștină!!
C'azi îți știe lumea, cum îți știe Blajul
Bombele temute ce-ți aseund curajul!!!

Fii zău mai miloasă. Fii zău mai blajină
„Unire“ rebelă „Cultură Creștină“.
C'ai luptat de-o vreme, ai luptat cât șapte
Pentru Sfântul Pius, Sfântul Papă-lapte!

Porniși răboiul sfânt, cum făcu Balcanu
Și în fruntea oastei, Vodă-Păchișeanu...
Te-ai luptat mai strânic, chiar decât Nichita
„Cultură“ grozavă, „Cultură unită“!

Advocatul care și-a tipărit anunțurile în tipografie
ungurească-jidovească și are pretenția să îl publicăm,
— ar putea să se geneze, dacă nu mai mult...

A. B. (Brașov). Cu toată bunăvoința noastră, n'am
putut-o salva: a înghițit-o coșul redacției.

St. C. (Lugo). Nu mai putem reveni, e prea târziu.

POSTA ADMINISTRATIEI.

T. Bugariu, Timișara. Adresa e aceasta: Dr.
Nicolae Brânzău, Vulkán (Hunyad m.)

Dimitrie Moț Murăroanu, Șeitin. Foaița merge
regulat. Eroarea e la poșta de acolo.

Gregoriu Pălici, Jebeli. Am primit 4.80 cor. ca abo-
nament până la finea anului curent.

La tipografia „CONCORDIA“ află aplica-
care momentan un mașinist care se pricepe
și la lucrări în ton precum și la sterotypat.

Reflectanții să se adreseze la administra-
ția ziarului nostru.

MED. UNIV.

DR. CORNELIU DĂRĂMUȘ,
SPECIALIST ÎN BOALE DE FEMEI ȘI
SPECIALIST ÎN MORBURI DE DINȚI

ALBA-IULIA (PIAȚĂ).

ORDINEAZĂ: dela 8—10 pen-
tru boale de femei. Dela: 2—5
pentru morburile de dinți. —

☎a 537—20

LIBRĂRIA ROMĂNEASCĂ

„LUCEAFĂRUL“

IONESCU & PEREANU, BUCUREȘTI

CALEA VICTORIEI 116, ALĂTURI DE BISERICA-ALBĂ.

Roagă pe toți românii cari vin în capitala Re-
gatului a o cerceta, găsind tot ce le trebuie mai
ieftin ca ori unde, reviste și foi românești din
țară și peste hotare. (☎ 510—3)

Pianuri excelente, pianine și harmoniu

cu prețuri ieftine se vând la

FARKASHÁZI și BIRO magazin de piano

BUDAPESTA, Váci-körút nr. 12.

Condițiuni favorabile de plătire. Schimbări de vești pio

Nou institut de văpsitorie, curățire și spălătorie cu aburi.

Aduc la cunoștința on. public, că am deschis

un institut modern de văpsitorie, curățire și spălătorie cu aburi

în ARAD, colțul străzii Weitzer János.

Institutul: str. Magyar nr. 26. Institutul
de primire: str. Weitzer János (vis-à-vis
de poșta centrală).

Roagă binevoitorul sprijin, proprietarul:

Knapp Sándor.

Caut

un scriitor,

care posedă limba română și vărsat în afacerile cărți funduare. Postul e de ocupat momentan. Reflecții pe lângă comunicarea pretensiunii să se adreseze lui

Dr. Dénes Arthur
adv. Marosujvár.

Din cauza morții

meu, vând prăvălia cu mărfuri mixte, și meci, cu trafic și mușterii stabili, mergând să preferă comercianții români.

Văduva Fl. Schiopu.
Versecz (Banat).

In cancelaria subscrisului află imediat aplica-

un candidat de avocat

cu praxă. Reflecții să se adreseze subscri-
sului, arătând și condițiile.

Dr. Gavril Suciu,
avocat Hátszeg.

Aviz.

Avem onoare a aviza mult onorații noștri
cât și onoratul public, căci în maga-
zul nostru de ghețe se poate cumpăra totfelul
de ghețe după moda cea mai nouă pentru domni,
ame și copii cu cele mai modeste prețuri.
Ghețele sunt fabricatul nostru propriu de
mână, din cel mai bun material.

Vă rugăm a încerca și vă veți convinge.

Cu stimă:

Asociațiunea pantofarilor
(Aradi Gzipészek Termelő Szövetkezete)

ARAD, Szabadság-tér nr. 14 „La cizma roșie“.
IUSTIN OLARIU, director executiv.

Mme B. GOLDSTEIN

Brașov, str. Kloster 33.

„Prima fabrică de corsete din Brașov“

Execută și expediază orice
articii în bransa aceasta. —

Rog să cereți prețurent
— ilustrat. —

Go [262—50]

CORSETT CHIC

Bereczky Zoltán

atelier de croitorie pentru domni
Cluj—Kolozsvar. In colțul străzilor
Unió și Rozsa. —

Magazin permanent
de materii din țară și
străinătate pentru
toate sezoanele. Co-
mandele din provincie
se execută prompt.
E suficient a se tri-
mite o haină croită
:: bine :

(Be 157—60)

GHEORGHE SZÖCS

:: CROITOR CIVIL ȘI MILITAR ::

BRAȘOV,

Strada Mihael
Weiss nr. 10.
[Casa proprie].

So 94—40

Deposit de cele
mai nouă stoffe
indigene și din
— străinătate —
— Serviciu prompt:
— Prețuri solide!

SIGISMUND LAUTER

mănușer și bandagist.

VĂRȘET—Versecz Promenada Andrássy
(Edificiul „Casel de păstrare“.)

Oferă bandage proprii recomandate de
cei mai buni medici, cor-
sete, bandage pentru
pânțec, irigatoare,
suspensorii, vată (bum-
bac), legătoare, apoi
cele mai excelente pre-
zervative pentru femei
și bărbați, mănuși și
parfumuri, cu prețurile
cele mai convenabile.

Serviciu prompt!

(La 373—10)

SANATORUL JÁNOS

: obstetrică :
și gynecologie

o o o

Profesor: Dr. BÄCKER
JOZSEF. — Medic-șef:
Dr. TOTH GEDEON.

BUDAPEST, Városmajor-utca.

Le 517—5

FEMEI!

BĂRBAȚI!

Cel mai sigur medicament

con- scurgerilor acute și
ta cronice
a canalului de urină și contra aprinderilor sunt boabele

CASANTOL

de la Örkény. Pentru femeii în contra florilor albe,
și pentru bărbați în contra scurgerii canalului de
urină. Recomandat din partea medicilor specialiști ca
cel mai excelent și mai sigur medicament.

0 sticlă 3 coroane.

De vânzare exclu- ÖRKÉNY HUGÓ
siv la farmacistul
BUDAPESTA, VII., Thököly-ut nr. 28. Depot 115.

A sortiment colossal

mașini de cusut,
fonografie, biciclete
și plăci pe lângă

— plățiri în rate favorabile! —

ATELIER DE REPARATURI!

KELEMEN SAMU

Seghedin (Szeged) str. Oroszlán.

Atelier special pentru repararea mașinilor
de scris.

Catalog de prețuri gratis și franco.
(Go 544—10)

Sanatorul - Park

Budapesta, VI., Aréná-út 84/a (Városliget).

Secție de chirurgie, uro-
logie și gynecologie.

Secție de chirurgie și gynecologie aran-
jată foarte modern și cu 4 săli de operație.

Secție urologică pentru cei suferinzi de
beșică, rinichi și prostați cu aranjamente
— diagnostice și vindecătoare. —

Fiecare își poate alege pe medicul curant.
Prețuri moderate. — Prospecte se trimit.

Telefon nr. 58—94, 52—53.

(E 451—13)

Picăturile de stomac a lui Brády

prevăzute cu marca de scutire S. Maria de Maria-
celi pe cari poporul le numește „Picături de Ma-
riaceli, pentru stomac“, de 30 de ani s'au între-

buințat cu succes așa, că sunt indis-
pensabili pentru orice casă. — Pică-
turile acestea au efect neîntrecut la
irregularități de stomac, contra sto-
macului stricat, ardere de stomac,
incinerarea scaunului, — circiuri de
cap și stomac; greață, amețală,
vomare, insomnie, colică, anemie,
gălbănire, etc.

Se capătă în fiecare farmacie. —
O sticlă mare Cor. 1.60, sticlă mică
50 fl., 6 sticle cor. 5.40, 3 sticle
mari cor. 4.80. Pentru trimiterea
înainte a sumei trimite franco:

BRÁDY K. farmacie la „Regele Un-
gariei“ în VIENA, I. Fleischmarkt 2,
Depot 5.

FIȚI ATENȚI! la marca de scutire, care reprezintă
pe Sfta Maria de Mariaceli, la împachetarea roșie
și la sbuseriere, care este copia clipului de pe la-
turi și se respingeți orice imitație. (Le 60)

In atenția celor ce zidesc case!

TEODOR CIOBAN

ZIDAR DIPLOMAT ȘI ARCHITECT
ARAD, Str. Deák-Ferencz 20.

Cu onoare încunoștiințez pe on. public, că
in bransa arhitectonică

execut tot felul de întreprinderi, transformări
de zidiri vechi, repararea de biserici române
și școli, precum și zidirea lor.

Cu planuri și bugete servesc cu prețuri
cât se poate de moderate. Comande primesc
atât în loc. cât și în provincie. Rugând sprin-
jinul on. public român semnez

Cu stimă

Teodor Cioban.

(Co 105—50)

Fondat în a. 1845.

Telefon 162—01.

DRECHER IGNÁCZ és FIA

fabrică de mărfuri fine de oțel

BUDAPESTA, IV., Kossuth Lajos-u. 14.

Oferă totfelul de cuțite de buzunar, foarfeci, briciuri, achizite pentru ras și manikur, tacâmuri pentru poame și pentru miază, instrumente pentru grădină și articlii de economie. Cereți catalog. (E 589—50)

Mai multe

acții vechi dela „Albina“

se află de vânzare, buc. cu 350.— Informațiuni la administrație. (Va 578)

Cea mai ieftină sursă de cumpărat!!

Am onoare a aduce la cunoștință on. public din Arad și provincie, că în atelierul propriu țin cele mai moderne pentru bărbați, — femei și copii. Principiul meu este: ghetele din magazinul să fie pregătite din materialul cel mai bun. Ghetele de fabrică nu țin deloc în depozit. Execuție după măsură, cu prețuri ieftine. La comenzi din provincie e suficient a se trimite desemnul piciorului. Rog on. public să se convingă despre execuția elegantă, durabilitatea și ieftinătatea ghetelor executate în atelierul meu.

Roagă binevoitorul sprijin:

Gara Miklós atelier de ghetă pentru domni și femei

ARAD, strada Hunyadi nr. 3.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.**SITUAȚIUNE SUMARA.**

1911.		1912.	
3 Noiembrie		27 Octombrie	3 Noiembrie
ACTIV			
221 330 377	{ 159 372 377 Rezerva metalică aur 160 657 414	226 919 907	226 345 414
	{ 61 958 000 „ trate aur 65 688 000 }		
286 901	Argint și diverse monete	527 061	617 235
184 481 518	Portofoliu român și străin	192 341 423	184 565 038
17 409 119	{ (*) Impr. pe ef. publice 13 318 900	25 603 820	26 608 397
	{ „ în cont curent 13 289 497 }		
11 971 191	Efectele Capitalului social	11 949 854	11 949 854
17 696 577	Efectele fondului de rezervă	17 378 577	17 367 577
4 227 621	„ fond. amort. imob. mob. și mașin. de imprim	4 158 321	4 157 321
6 071 433	Imobile	6 286 492	6 292 280
780 288	Mobilier și mașini de imprimerie	820 159	820 572
825 012	Cheltuieli de administrație	853 732	879 280
114 175 695	Depozite libere !	110 116 547	109 120 274
25 165 810	Conturi de valori	33 065 785	32 473 905
66 645 985	Conturi curente	72 218 301	77 731 071
671 067 527		702 239 979	698 928 191
PASIV			
12 000 000	Capital	12 000 000	12 000 000
30 763 062	Fond de rezervă	32 778 965	32 778 965
4 614 728	Fondul amort. imobili. mobil. și mașin. de imprim.	4 917 876	4 917 876
471 325 010	Bilete de bancă în circulație	480 619 500	474 351 410
2 446 952	Profit și Pierdere	3 035 011	3 035 011
1 804 568	Dobânzi și beneficii diverse	2 724 441	2 925 712
114 175 695	Depozite de retras	110 116 547	109 120 247
33 937 512	Conturi diverse sold	56 047 639	59 798 970
671 067 527		702 239 979	698 928 191
	Scoutul 6%.		
	*) Dobânda 6%.		

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, MEDIAS (TAKARÉK ÉS HITELSZÖVETKEZET, MEDGYES).

ASIGURĂRI DE ECONOMII.

La INSTITUTUL DE CREDIT ȘI ECONOMII IN MEDIAS, pe lângă cotizație săptămânală de 1 cor. și o mică taxă supleteară

1000, adecă una miie coroane

Își poate asigura fiecare persoană între anii 20 și 60, cari după o prealabilă examinare medicală intră ca membru în despărțământul asigurărilor de economii. Plătirile taxelor se fac săptămânal. Aceste taxe se administrează ca depuneri de economii și se fructifică. Aceste taxe oricând se pot abdice, în care caz în senzul regulamentului respectiv, taxele plătite se restituie. — Intrucât plătitorul și-a împlinit aceste îndatoriri regulat în decurs de 15 ani, la sfârșitul anului al 15-lea după o depunere săptămânală de

1 cor. — primește 1000, adecă una miie coroane

iar după fiecare 1 cor. următoare, altă 1000 cor. în caz de moarte după 30 de zile.

Plătirea acestei sume scadentă cu prilejul morții, în senzul regulamentului respectiv, o asigură societatea de asigurare olandeză „DORDRECHT“ (direcțiunea din Ungaria se află în Budapesta, V., str. Marokkai, nr. 2. Palatul propriu) iar efeptuirea o împlinește

„Institutul de credit și economii“ din Mediaș.

Cea mai mică taxă săptămânală este 1 cor., în schimbul căreia după 15 ani, sau în caz de moarte înainte de acest termen se asigură 1000 cor., cea mai mare taxă săptămânală este 50 cor. în schimb după terminul amintit se asigură 50.000 cor.

Deci, în schimbul plățirii unei neînsemnate taxe săptămânale fiecăruia i-se îmbie prilej să economisească o sumă considerabilă și prin aceasta să-și creieze o eventuală viitoare bază de bunăstare, iar de altă parte în caz de moarte asigură existența urmașilor săi.

În baza acestor plățiri institutul de credit acordă și împrumuturi.

Oricine și oricând poate intra ca membru, fără ca să plătească săptămânile scadente deja în decursul anului.

Femeile și bărbații plătesc asemenea taxe supleteare! — Cheltuieli nu se compută!

Cei din provincie pot face plățirile prin cercuri poștale, fără cheltuieli. Explicări dă institutul totdeauna în orele oficiale.

Direcțiunea

„Institutului de credit și economii“—Takarék és hitelszövetkezet

Mediaș—Medgyes.

Un adevărat eveniment al pieței comerciale din Budapesta

sunt prețurile cari sunt la înălțimea capabilității lor de concurență, pe cari le oferă mult st. d. r. cel mai mare bazar din patrie de stofe moderne pentru dame, dorind a-și scoate capitalul ce zar fără nici un câștig în magazinul, în valoare de milioane, de stofe rămase din sezonul trecut c vară și de toamnă

■ în cadrul unei vinderi de Crăciun.

E cunoscut de toți, principiul apreciat de cercul cumpărătorilor ai firmei din întreaga țară, că firm

SZÉNÁSY GYULA, Budapesta IV. ker. Kristóf-tér 4

cumpără numai materii de clasa primă și astfel afară de favorurile în prețuri pune poate la dispoziție lucruri distinse și în vința excepționalității mărfurilor, ceea ce damele pricepătoare la stofe, cari știu să reducă prețurile de reclamă la valoarea corespr zătoare, aprețiate și recanosc prin cercetarea bazarului din an în an în proporție tot mai mare.

Acest principiu îl va afirma firma și cu ocaziunea cumpărării de Crăciunul de față.

În deosebită atențiune se recomandă și prospectul seriilor de stofe de mai jos, cari servesc prin fiecare articolu din pentru a [spori numărul statornic al cumpărătorilor din întreaga țară și cu aceia, cari pentru prima dată în urma acestui anunț onora firma cu comanda lor.

O serie de stofe pentru costume, din cea mai fină lână, în culori melé, discrete, ștearsă, un metru cu 3 cor. mai ieftin decât în toamnă, lățime 140 cm prețul de prezent	4'—COR.	Afară de pânză de spălat metru cu 30 fil. se află în vânzare și percaii și levantine, garantat de Cosmanosi și de Goldberger de prima calitate fabricate în Budapesta, în locul prețului de 78 fileri cunoscut de astăvară numai	—46 fil
UN COSTUM INTREG (4 m.)	16.— "	(Cartoane cu prețuri și mai ieftine sau nu sunt fabricate Cosmanosi și Goldberger sau sunt greșit fabricate, în care caz fabricanții le vând în piațele de mărfuri ieftine ca marfă boffle).	
50 procente reducere în preț la cumpărarea de 4 serii de stofe diferite de prima calitate, necondiționat moderne, lățime 140 cm. metrul de prezent	7-20 "	Delain de spălat, prima calitate. Firma garantează, excepționând mărfurile de calitate mai ieftină, că e o materie fără nici o greșeală în fabricație. Cu bordure plăcute și frumoase sau fără aceste per meter numai	—46 "
UN COSTUM întreg (4 m.)	28-80 "	Flanel-Tenis, prima calitate, cunoscută de bună de înainte se poate iarăș căpăta! Firma garantează că calitatea aceasta poate fi spălată și nu se destramă. Complet 70 cm. lățime, per metru de prezent numai	—36 "
O serie de stofe de lână double-face, lățime 140 cm. resturi rămase din sezonul de primăvară în loc de 850 cor. acum per meter numai	4-50 "	Flanel hermelin pentru »Kimono«. Cu 10 cm. mai lat decât cel normal, complet 80 cm. lățime, gros, de tot moale. Față cu calitățile mai ieftine dar mai înguste și cari se adună la spălat e foarte avantajios. Per metru numai	—70 "
Un costum întreg (4 m.)	18'— "	O serie (din 8 culori) potrivit mai cu seamă pentru îmbrăcăminte de primăvară, lână noppé. Un articolu deosebit de ieftin al pieței de crăciun lățime 110 cm. per metru acum numai	1-70 cor
O serie lățime 115 cm. serge de lână calitatea primă cu 5 cor. 80 fileri lățime 20 cm. cu linii de mătăasă brodate și în culoarea fundamentală. Prețul numai	3-80 "	Un costum întreg (5 m.)	8-50 "
Un costum întreg (4 cm.)	15-20 "	Delaine garantat din lână curată, care la primăvară se va vinde iarăș cu 1 cor. 50 fil. lățime 80 cm. Prețul cu considerare la cantitățile mari remase numai	—96 fil
O serie de stofe în vânăt închis (blene marim) pentru costume. În urma trăinicieii și a lănei curate se recomandă mai cu seamă pentru costume »tailor mode«. Prețul scăzut cu 50%—60% Per meter de prezent.	4'— "	Batist de mătăasă primissima, simple cu modeluri mici și clasice Foulard, între ele multe mille fleur, în loc de prețul general cunoscut de astăvară de 1 cor. 25 fil. acum numai	—92 "
O serie de stofe Epinglè unicolore, foarte practic. După crăciun iarăș cu 1 cor. mai scumpe Lățime 110 cm, Per meter de prezent numai.	1-70 "		
Serge pentru halne de strapaț, grosime mijlocie și potrivite pentru orice sezon, în 10 culori bine alese lățime 110 cm. Prețul normal 2 coroane 20 fil. Per meter de prezent numai	1-56 "		
Un costum întreg (5 metri).	7-80 "		

Toate aceste stofe — și aceasta firmă o accentuează deosebit — nu sunt numai lucruri ocazionale de CRĂCIUN, anume spre acest scop pentru ieftinătate sunt cumpărate en-gros fără nici o selecțiune dela marii fabricanți, ci fiecare articolu astfel de marfă, care se poate afla și în colecția cu probe de stofe cu prețul normal de sezon, edată în fiecare sezon din p firmei. — Din lipsă de spaț aci n'au putut fi înșirate toate celelalte stofe, și firma trimite la cerere prin o corespondență, aceste și din cele enumerate mai sus, cu plăcere o colecție completă cumpără în 3 casete cu probe de stofe. (■ 584

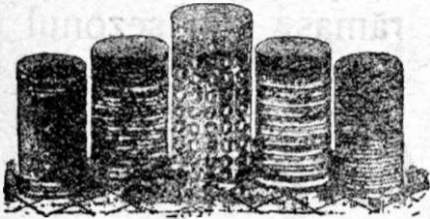
Fără nici un obligament de a cumpăra vă prezentăm cea mai bună mașină a secolului prezent, cel mai nou model de mașină de scris

S. SMITH PREMIER

cu scrisoare vizibilă, provăzută cu cordea dublă în două culori, rubricatoare, cu aparat Tabulatus, angajament complet de litere, provăzută cu aparat adunător.

Agencia principală pentru Ungaria-de-Sud:

ELSŐ DÉLMAGYARORSZÁGI SZÖNYEGHÁZ ÉS MODERN IRODABERENDEZÉS-VÁLLALAT.

(Primul magazin de covoare și întreprindere de aranjament pentru birouri din Ungaria-sudică).

Maitinszki Pál és T-sa

Temesvár-Belváros str. Jenő-herceg nr. 8.

Se primește orice soi de mașini de scris spre reparare completă, spre ținere în bună rânduială și spre curățire în baza unui legământ anual. Lucrări de dactilografie, copieri cu ajutorul mașinei dactilografe se execută cu prețurile cele mai ieftine. — Hectografe și totfelul de rechizite dactilografe fabricații americane-engleze, cu prețurile cele mai convenabile.

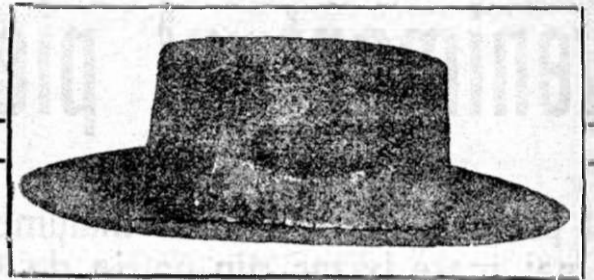
In despărțământul de covoare se vând covoare veritabile de Persia, Smirna și totfelul de covoare cu prețuri foarte scăzute

(Ma 129--104)

Dénes și Goldmann

prăvălie de modă pentru bărbați
Timișoara—Cetate (Temesvár—Belváros) strada Hunyadi.

Oferă excelențele și elegantele sale mărfuri de modă pentru bărbați. Albituri după măsură.
Prețuri fixe. De 357 15 Telefon: 13-40

S'a deschis

moara și prima fabrică de oloi
în Arad a lui

Petrovits János és T-sa.

ARAD, Gyár utca 7.

Aranjată corespunzător rezultatelor tehnicii moderne pentru macienarea fină și de comerț înalt a grâului și a secarei, precum și a orzului și a cucuruzului. Prețuri favorabile Serviciu prompt.

Pe 590—3

Telefon nr. 851.

Fiind cumpărarea pianelor afacere de încredere,

cea mai bună garantare dă în astfel de cazuri, renumele unei firme de o vechime de 40 de ani. Astfel zace în interesul ori-cărui cumpărător, ca înainte de cumpărare să privească depozitul firmei

TRISKA J. Gluj—Kolozsvár, Strada Bartha Miklós 14.

cu pianele cele mai renumite fabrici streine, cari se vând cu prețul fabricii, chiar și pe lângă plătire în rate.

Singura agentură din Ardeal a pianelor »Wirth«.

Are în depozit plane: Schiedmayer, Bösendorfer Ehrbar, Winkelmann, Förster, Stügl, Stelzhammer, Richter, Gössl.

Pianele vechi se prețuiesc și se schimbă cu alte nouă, pe lângă plățirea diferenței.

[Ti 22]

Efectuește reparaturile cele mai gingașe și acordează cu acuratețe.

10 ani garanță

și acordare gratuită de un an.

Scrisorile de recunoștință stau la dispoziția cumpărătorilor. — Telefon 419.

Prăvălie nouă!

PINTEA și KLEIN

MAGAZIN DE GHETE, PĂLĂRII ȘI MODĂ PENTRU DOMNI s'a deschis în

ARAD, strada Deák Ferencz n-rul 4. Vis-à-vis de Librăria „Diocezană”.

(Pi 340—52)

NEUMANN M.

exportor pentru haine de bărbați
furnizor al curții reg. și imp.

Magazin de haine pentru bărbați,
:: pentru copii și pentru femei ::

ARAD

Ne 302

Mărfuri excelente.

Despărțământ special pentru comenzi după măsură.